

OPEN ACCESS

*Corresponding author

Sherwan.shareef@su.edu.krd

Sherwan Nasih Shareef

کاریگه‌ری ستراتیژییه‌تی خانه‌ی فیروبون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن له‌بابه‌ته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان لای قوتابییانی پۆلی هه‌شته‌می بنه‌ره‌تی

شیروان ناصح شریف/ به‌شی زانسته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان، کۆلیژی په‌روه‌ده‌ی بنه‌ره‌تی، زانکۆی سه‌لاحه‌ددین-هه‌ولێر، هه‌ریمی کوردستان، عێراق.

RECEIVED: 05/06/2025

ACCEPTED: 13/07/2025

PUBLISHED: 25/12/2025

نارین کمال سعید شیخو/ به‌شی فیزیاء، کۆلیژی په‌روه‌ده‌ی شه‌قلاوه، زانکۆی سه‌لاحه‌ددین-هه‌ولێر، هه‌ریمی کوردستان، عێراق.

وشه‌ سه‌ره‌کییه‌کان:

ستراتیژییه‌تی خانه‌ی فیروبون،
قوتابییانی پۆلی هه‌شته‌می
بنه‌ره‌تی،
بابه‌ته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان،
ده‌ستکه‌وتی خویندن.

پوخته

ئامانجی ئەم توێژینه‌وه‌یه بریتیه له زانینی کاریگه‌ری ستراتیژییه‌تی خانه‌ی فیروبون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن له‌بابه‌ته‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان لای فیرخوازی پۆلی هه‌شته‌می بنه‌ره‌تی. بۆ به‌دییه‌تانی ئەم ئامانجه، توێژه‌ران ریبازی ئەزموونیان په‌یره‌و کردوه، پشتبه‌ست به‌ نه‌خشه‌سازی ئەزموونی بۆ دوو کۆمه‌له‌ی هاوسه‌نگ (ئەزموونی و کۆنترۆلکراو). کۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌که بریتی بوو له قوتابییانی کۆری پۆلی هه‌شته‌می بنه‌ره‌تی له سنووری په‌روه‌رده‌ی بنه‌سلاوه بۆ سالی خویندنی (۲۰۲۴ - ۲۰۲۵)، نموونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ش له (۴۸) فیرخواز پیکهاتوه، که هه‌رهمه‌کیانه به‌سه‌ر دوو کۆمه‌له‌ دابه‌شکران، به‌شیه‌یه‌ک کۆمه‌له‌ی ئەزموونی (۲۴) فیرخوازی له‌خوگرته، که به‌ ستراتیژییه‌تی خانه‌ی فیروبون وانه‌یان پێ گوتراوه، و کۆمه‌له‌ی کۆنترۆلکراویش له (۲۴) فیرخواز پیکهاتوه، که به‌رپگه‌ی ئاسایی (تقلیدی) وانه‌یان پێ گوتراوه. دواي دلتیابوون له هاوسه‌نگی نیوان کۆمه‌له‌کان له گۆراوه‌کانی (ته‌مه‌نی فیرخوازان، ئاستی زیره‌کی، ده‌ستکه‌وتی خویندنی دایکان و باوکان، نمره‌ی بابته‌ی کۆمه‌لایه‌تی سالی پێشووه‌)، توێژه‌ران ئامانجه ره‌فتارییه‌کانی بۆ پێوانه‌کردن ئاماده‌کرد، به‌پێی ئاسته‌کانی بلۆم (بهرهاتنه‌وه، تیگه‌یشتن، جیه‌جیکردن)، که ژماره‌یان گه‌یشته (۱۰۹) ئامانجی ره‌فتاری. له توێژینه‌وه‌که‌دا ئامرازێ تاکیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت به‌کارهێنراوه، که (۳۴) بره‌گه‌ی له‌خوگرته‌وه، ئەمه‌ش دواي ئەوه‌ی راستگویی (۰.۹۰) ی تاکیکردنه‌وه‌که له‌رپگه‌ی پیناچوونه‌وه‌ی کۆمه‌لیک له‌شاره‌زا و پسپۆران و جیگه‌ری تاکیکردنه‌وه‌که به‌کارهێنانی هاوکیشه‌ی ئەلفا کرونباخ (۰.۸۲) و گونجایی بره‌گه‌کان له‌رپگه‌ی ئەنجامدانی شیکاری ئاماری بۆ ده‌ره‌ینانی هاوکۆله‌ی گرانی و هاوکۆله‌ی جیاکاری و کاریگه‌ری جیگه‌روه‌ه‌له‌کان پشتراستکرایه‌وه. دواي جیه‌جیکردنی ئامرازێ توێژینه‌وه‌که و کۆکردنه‌وه‌ی داتاكان و شیکردنه‌وه‌یان، به‌کارهێنانی به‌رنامه‌ی هه‌گه‌به‌ی ئاماری (SPSS)، ئەنجامی توێژینه‌وه‌که له‌به‌رژه‌وه‌ندی کۆمه‌له‌ی ئەزموونیدا بوو، له‌گه‌ل هه‌بوونی قه‌باره‌ی کاریگه‌ری گه‌وره‌ی ستراتیژییه‌تی خانه‌ی فیروبون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن، به‌مه‌ش له‌به‌ر رۆشنایی ئەنجامه‌کانی توێژینه‌وه‌که، توێژه‌ران گه‌یشته‌ کۆمه‌لیک ئەنجام و راستپارده‌ و پێشنیاز له‌سه‌ر ستراتیژییه‌ته‌که.

۱. ناساندنی توژیینه وهکه

۱- اکتشهی توژیینه وهکه

له ولاتانی تازه پیگه یشتودا کیشهی لاوازی دهستکهوت له بابته کان، یه کیکه له و کیشه بنه پرتیهانی پووبه پرووی په روه رده کاران و ماموستایان و دایکان و باوکان و خودی قوتابییان بووته وه، به شیوه یه ک زوریک له توژیهران و دروونناسان پنیانویه گرنگترین فاکتور بریتیه له به کارهینانی ئه و ریگه و شیوازه کونانی پیویستییه کانی دهستکهوتی قوتابییان له بابته کانی خویندن به گشتی و جوگرافیا به تاییه تی دابین ناکات (حسن، ۲۰۲۱، ل ۵)، هه روه ها خالیکی تر ئه وه یه، که قوتابی له شیوازی وانه وتنه وهی کوندا، رۆلیکی به رچاوی له کرداری فیرکردندا نابیت و ماموستا تاکه سه رچاوهی زانیارییه کانه.

بۆ زیاتر دلنیا بوون له کیشهی توژیینه وه که، توژیهران راپرسییه کی کراوه یان ئاماده کرد، که دوو پرسیاری له خوگرته بو، یه که میان سه باره ت به به کارهینانی ستراتیژییه کانی فیربوونی چالاک له وانه وتنه وه لای ماموستایانی بابته کومه لایه تیه کانی، دووهمیشیان بریتی بو له ئاستی دهستکهوتی خویندن لای قوتابیانی پۆلی هه شته می بنه رته تی له بابته کومه لایه تیه کانی - جوگرافیا، فۆرمه کان بۆ زیاتر له (۱۵) ماموستا، که خزمه تیان له (۷) سال که متر نه بیت له سنووری قوتابخانه کانی به رپوه به رایه تیه پی روه رده ی بنه سلاره دابه شکران، دوا ی کۆکردنه وهی فۆرمه کان و شیکردنه وهی داتا کان، وه لامی ماموستایان به م شیوه ی خواره وه ده رکه وت، ۹۵٪ زانیاریان له سه ر ستراتیژییه تیه کانی فیربوونی چالاک نه بو؛ به تاییه تی ستراتیژییه تی (خانه ی فیربوون)، زورینه ستراتیژییه ته نوبیه کان به کارنا هینن، هه روه ها سه رجه م ماموستایان جه ختده که نه وه، که له ئاستی دهستکهوتی خویندن لای قوتابییان گرفت هه یه، که بۆ چه ند هۆکارکیان گه رانده وه، له وانه گرانی پرۆگرامی خویندن و که می کاتی وانه وتنه وه و گرنگینه دان به ئه رکی رۆژانه. له سۆنگه ی هه سترکردن به بوونی ئه م کیشه یه له قوتابخانه کان، توژیهر هه ولیداوه له ریگه ی به کارهینانی ستراتیژییه تی خانه ی فیربوون له بابته کومه لایه تیه کانی - جوگرافیا، په ره به توانا کانی قوتابییان بدات. بۆیه توژیهران کیشه ی توژیینه وه که ان به شیوه ی پرسیار ده ستنیشان کرد و چاره سه رکردنی کیشه ی ئه م توژیینه وه یه ش خۆی له وه لامدانه وهی ئه م پرسیاره ی خواره وده دا ده بیینه ته وه:

- ئایا به کارهینانی (ستراتیژییه تی خانه ی فیربوون) کاریگه ری له سه ر به رزکردنه وهی ئاستی دهستکهوتی خویندن له بابته کومه لایه تیه کانی لای قوتابیانی پۆلی هه شته می بنه رته تی ده بیت ؟

۲-۱: گرنگی توژیینه وه که:

په روه رده و فیرکردن له گرنگترین ئامرازه کانی بونیادانی شارستانیه ت و فاکتوریکاری کارگه رن بۆ گۆرپانکاری کومه لایه تی و ئابووری و رۆشنییری له جیهاندا و تاک ئاماده ده که ن بۆ ژیان و گه شه به توانا و لیها تووییه کانی ده دن (زایر و یونس، ۲۰۱۶، ل ۳۲)، هه روه ها ماموستای سه رکه وتوو له سه رده می هاوچه رخ و مۆدیرندا ئه و که سه یه، که ریگه ی وانه وتنه وهی له سه ر بنه مای تیگه یشتنی قوولی هه لسه وکه وتی قوتابییان و پیویستییه دروونیه کانیان و به کارهینانی شیوازه و ریگه و ریبازه نوبیه کانی بواری وانه وتنه وه داده مزینیت (عبید، ۲۰۲۲، ل ۲۲).

له م روانگه یه وه فیربوونی چالاک ریگوه کی کاریگه ره، که تیندا قوتابییان چالاکانه به شداری له وانه کان ده که ن و ریگه یان پینده دریت به ئاگایانه بیربکه نه وه و بیرۆکه کانیان ده رببپن و ئازادانه شیکاری بۆ بابته کانی خویندن بکه ن، چونکه قوتابییان به سه ره رشتی ماموستا به شداری له گفتوگو و چالاکییه کانی وانه که ده که ن، ئه مه ش پرۆسه ی فیربوون ئاسان ده کات و پالنه ریکی کاریگه ریشه بۆ به دیهینانی ئامانجه کانی فیربوون (سعاده و اخرون، ۲۰۱۱، ل ۳۳).

هه موو ئه م خالانه ش خۆی له ستراتیژییه تی (خانه ی فیربوون) ده بیینه ته وه، که یه کیکه له ستراتیژییه ته کانی جووری فیربوونی چالاک، تیندا قوتابی رۆلی سه ره کی هه یه و به شیوه یه کی کاریگه ر و چالاکانه به شداره له پرۆسه ی فیرکردندا، ئه م ستراتیژییه ته گرنگی به گیانی هاوکاری نیوان قوتابییان دوات و له سه ر بنه مای فیربوونی هاوبه ش دامه زراوه، تیندا ماموستا پۆله که بۆ گروپی دوانه یی دابه شده کات، که هه ر دوانه یه ک خانه یه کی فیربوون و پرسیار و چالاکی په یوه ست به بابته تی وانه که له نیوانیان ئه نجامده دریت و پیگه وه بیرده که نه وه و کارده که ن، دواتر ئه نجامه که ده خریته به رده م

گروپه‌کانی تر، هه‌موو خانه‌کانی فیربوون هه‌مان ئه‌و رۆله ده‌گێرن و مامۆستاش کاری راستکردنه‌وه‌ی پرسیار و وه‌لامه هه‌له‌کان و پشنگیریکردنی قوتابییانه له‌گه‌ل پشک‌ه‌شکردنی هاوکاری بۆ ئه‌و قوتابییانه‌ی پنیستیان پنیه‌تی (حسن، ۲۰۲۲، ل ۷۹۰).

سه‌بارهت به ده‌ستکه‌وتی خویندن، زانایان و شاره‌زایانی بواری په‌روه‌ده‌یی گرنگی زۆریان پنداوه، چونکه بایه‌خی زۆریان له ژبانی قوتابیدا هه‌یه و هۆکاره بۆ گه‌شه‌کردنی کومه‌لایه‌تی و ده‌رخستنی توانا‌کانی قوتابی، هه‌روه‌ها یارمه‌تیده‌ره بۆ فراوانکردنی بیرکردنه‌وه‌ی قوتابی و زانینی خاله‌به‌هیز و لاوازه‌کانی و سه‌رکه‌وتنی له‌بواره جیاوازه‌کانی ژبان له داها‌توودا (نصرالله، ۲۰۱۰، ل ۱۴-۱۸).

له‌به‌ر رۆشنایی ئه‌وانه‌ی باسکرا، ده‌توانین گرنگی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه له‌م خالانه‌ی خواره‌وه بکه‌ینه‌روو:

۱- کاریگه‌ری ستراتژییه‌تی خانه‌ی فیربوون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن له‌بابه‌ته کومه‌لایه‌تییه‌کان - جوگرافیا لای قوتابییانی پۆلی هه‌شته‌می بئه‌رته‌ی روونده‌کاته‌وه.

۲- گرنگی بۆ سه‌ره‌رشته‌یاران و مامۆستایانی راهێنهر له‌ وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده به‌مه‌به‌ستی گه‌شه‌پێدانی رینگه و ستراتژییه‌ته‌کانی وانه‌وتنه‌وه.

۳- گرنگی بۆ قوتابییان، بۆ گه‌شه‌پێدانی کارامیه‌یه‌کانی گفتوگۆ و دارشتنی پرسیار و ئالوگوری بیرۆکه‌کان، جگه له‌وه‌ی ده‌رفه‌تیان پێ ده‌دریت، که به‌شداری کارایان له‌ پرۆسه‌ی فیرکردندا هه‌بیت.

۴- گرنگی په‌روه‌ده‌یی هه‌یه و وه‌لامیکه بۆ داواکارییه په‌روه‌ده‌یییه‌کان بۆ به‌کارهێنانی ستراتژییه‌ته نوێیه‌کان.

۲-۱ : ئامانجی توێژینه‌وه‌که

ئامانجی ئه‌م توێژینه‌وه‌یه بریتیه له زانینی کاریگه‌ری ستراتژییه‌تی خانه‌ی فیربوون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن له‌بابه‌ته کومه‌لایه‌تییه‌کان لای قوتابییانی پۆلی هه‌شته‌می بئه‌رته‌ی.

۴-۱ : گریمانه‌ی توێژینه‌وه‌که

بۆ جیه‌جیکردنی ئامانجی توێژینه‌وه، توێژه‌ران ئه‌م گریمانه سفیرییه‌ی خواره‌وه‌یان دانا:
- جیاوازی ماناداری ئاماری له ئاستی (۰.۰۵) نییه له‌نیوان ناوه‌نده‌ژمیری قوتابییانی گروپی ئه‌زمونی، که به ستراتژییه‌تی (خانه‌ی فیربوون) بابه‌ته کومه‌لایه‌تییه‌کان ده‌خوینن، له‌گه‌ل ناوه‌نده‌ژمیری قوتابییانی گروپی کۆنترۆلکراو، که هه‌مان بابه‌ت به رینگه‌ی ئاسایی له تاقیکردنه‌وه‌ی پاشینه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن ده‌خوینن.

۵-۱ : سنووری توێژینه‌وه:

سنووری مرۆیی: نمونه‌یه‌ک له قوتابییانی پۆلی هه‌شته‌می بئه‌رته‌ی له قوتابخانه‌ی دیراوی بئه‌رته‌ی کوران.
سنووری کات: وه‌رزى دووهمی خویندنی سالی (۲۰۲۴ - ۲۰۲۵).

سنووری شوین: قوتابخانه بئه‌رته‌یه حکومیه‌یه‌کانی تابه‌ت به (کوران)، سه‌ر به به‌رپه‌وه‌به‌رایه‌تی گشتیه‌ی په‌روه‌ده‌ی هه‌ولیز - په‌روه‌ده‌ی بئه‌سه‌لاوه - هه‌ولیز.

سنووری بابه‌ت: به‌ندی (یه‌که‌م و دووهم و سێهه‌م) له بابه‌ته‌کانی به‌شی جوگرافیا‌ی پۆلی هه‌شته‌می بئه‌رته‌ی له په‌رتووکى بابه‌ته کومه‌لایه‌تییه‌کان، چاپی هه‌ژده‌هه‌م، سالی (۲۰۲۴)، که له‌لایه‌ن وه‌زاره‌تی په‌روه‌ده‌ی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستان ده‌رچوووه و بریاری له‌سه‌ر دراوه.

۶-۱ : پیناسه‌ی زاراوه‌کان

۱-۶: کاریگه‌ری

برى ئه‌و گۆرانه‌یه، که له گۆراوی پاشکۆ پاش خسته به‌ر کاریگه‌ری گۆراویکی سه‌ره‌به‌خۆ رووده‌دات (عرنوسی و حسناوی، ۲۰۱۹، ل ۷۵).

پیناسه‌ی ریکاری تویره‌ران: بریتیه له دروستکردنی گۆرانکاری و دیاریکردنی ئاستی ئەو گۆرانکارییه چاوه‌ڕوانکراوانه‌ی، که ستراتژییه‌تی خانه‌ی فیربوون له‌سه‌ر قوتابیانی پۆلی هه‌شته‌می بنه‌په‌تی هه‌یه‌تی، ئاستی ئەو کاریگه‌ریه‌ش به‌ نمره‌ی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت دیارده‌که‌وێت، که له‌لایه‌ن تویره‌رانه‌وه به‌ مه‌به‌ستی ئەم تویره‌ینه‌وه‌یه ئاماده‌کراوه.

٢-٦١: ستراتژییه‌ت

ستراتژییه‌ت کۆمه‌لیک ریکار و ئامرازه، که مامۆستا به‌کاریده‌هینیت و به‌هۆیه‌وه قوتابی ده‌توانیت سوود له‌ ئەزموونه پهره‌رده‌یهه پلان بۆ دارپه‌ژراوه‌کان وهرگریت و ئامانجه پهره‌رده‌یه‌کان به‌دیبه‌ینریت (السلام، ٢٠٢١، ل ٣٣).

پیناسه‌ی ریکاری تویره‌ران: هه‌موو ئەو کردارانه ده‌گریته‌وه، که تویره‌ر ده‌یانگریته به‌ر له‌ وانه‌وتنه‌وه‌دا له‌ ناوه‌وه و ده‌ره‌وه‌ی پۆل بۆ گه‌یشتن به‌ ئامانج و وه‌لامی تویره‌ینه‌وه‌که‌ی.

٣-٦١: ستراتژییه‌تی خانه‌ی فیربوون

یه‌کیکه له‌ ستراتژییه‌ته‌کانی جووری فیرکردنی چالاک، که تیندا قوتابی رۆلی سه‌ره‌کی هه‌یه و به‌شیه‌یه‌کی کارا به‌شداره له‌ پرۆسه‌ی فیربووندا، ئەم ستراتژییه‌ته پهره به‌ توانا شاراوه‌کانی قوتابیانی ده‌دات له‌ کاری هاوبه‌ش و توانای پرسیارکردن و وه‌لامدانه‌وه، له‌سه‌ر بنه‌مای دابه‌شکردنی قوتابیانی بۆ گروپی دووانه‌یی داهینراوه، که تیندا هه‌ر خانه‌یه‌ک له‌ خانه‌کانی فیربوون له‌ دوو قوتابی پیکدیت و پرسیار ئاراسته‌ی یه‌کتر ده‌که‌ن و وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه، پاشان ئەنجامه‌که ده‌خریته به‌رده‌م گروپه‌کانی تر (امبو سعیدی و الحوسنیة، ٢٠١٦، ل ١٣٥).

پیناسه‌ی ریکاری تویره‌ران: یه‌کیکه له‌ ستراتژییه‌ته‌کانی فیرکردنی چالاک، که یارمه‌تی قوتابیانی ده‌دات پشت به‌ خۆیان به‌ستن و به‌رپرسیاریه‌تی فیرکردنی خۆیان له‌ ئەستوگرن، ئەم ستراتژییه‌ته له‌ کۆمه‌لیک هه‌نگاو پیکدیت، که تویره‌ر له‌ وانه‌وتنه‌وه‌ی له‌گه‌ل قوتابیانی گروپی ئەزموونی له‌ بابه‌ته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان به‌کاریه‌یناوه، به‌مه‌به‌ستی گه‌شه‌پیدانی زانیاری و به‌ده‌سته‌ینانی ئامانجه پلان بۆ دانراوه‌کان.

٤-٦١: ده‌ستکه‌وت

ده‌ستکه‌وتی خۆیندن ئاستی به‌ده‌سته‌ینانی ئامانجه‌کانی فیربوونه له‌ بابه‌تیک، که قوتابی وهریده‌گریت یان راهینانی له‌سه‌ر کردووه، له‌ ئەنجامی به‌شداریکردنی له‌ کار و چالاکیه به‌رنامه بۆ دانراوه‌کان (الزیود و علیان، ٢٠٠٥، ل ٣٩).

پیناسه‌ی ریکاری تویره‌ران: بریتیه له‌ تیکرای نمره‌ی نمونه‌ی تویره‌ینه‌وه‌که له‌سه‌ر ئەو تاقیکردنه‌وه‌ی تویره‌ر ئاماده‌ی کردووه، له‌ بابه‌ته کۆمه‌لایه‌تییه‌کان - به‌شی جوگرافیا، که ئاستی به‌ده‌سته‌ینانی ئامانجه فیرکارییه‌کان بۆ قوتابیانی دیاریده‌کات.

٢- چوارچیه‌ی تیوری و تویره‌ینه‌وه‌کانی پیشوو:

١-٢: چوارچیه‌ی تیوری:

١-١-٢: ستراتژییه‌تی خانه‌ی فیربوون

خانه‌ی فیربوون سه‌ره‌تا له‌لایه‌ن زانای سویسری (گۆلدشمید Goldchmid) له‌ په‌یمانگه‌ی ته‌کنه‌لۆژیای فیدرالی سویس له‌ لۆزانه‌وه پهره‌ی پیدراوه (Rukmiyati et al,2022,p84). خانه‌ی فیربوون یه‌کیکه له‌ ستراتژییه‌ته‌کانی فیرکردنی چالاک، بریتیه له‌ تیمیکی بچوکی دووانه‌یی، که ئەندامانی خانه‌که پیکه‌وه کارده‌که‌ن و بیروکه‌کانیان هاوبه‌ش ده‌که‌ن و که‌ره‌سته‌ی فیربوون دروست ده‌که‌ن، قوتابیانی ناو هه‌ر خانه‌یه‌ک پرسیار له‌ یه‌کتر ده‌که‌ن و خۆشیان وه‌لام ده‌ده‌نه‌وه له‌سه‌ر ئەو بابه‌ته‌ی پیشتر مامۆستا بۆیانی دیاری کردووه (Asrul et al,2021,p544).

ئهم ستراتژییه‌ته له‌سه‌ر دابه‌شکردنی قوتابیانی بۆ گروپه دووانیه‌کان بونیادناوه، که یه‌کیکیان پرسیاریک ده‌کات و قوتابییه‌که‌ی تر له‌ هه‌مان گروپه دووانیه‌که وه‌لامی پرسیاره‌که ده‌داته‌وه، یان هه‌ردوو قوتابییه‌که پیکه‌وه بیرده‌که‌نه‌وه

بۇ گەشتن بە ئەنجامىك، دواتر ئەنجامەكە پىشكەش بىكرىت بۇ گروپە دووانىيەكانى تر و گفتوگوى لەسەر بىكرىت، ھەروھە گروپە دووانىيەكانى تر لە پۇلى خويندن ھەمان ئەم رۆلە يان كارە ئەنجام بەدن، ئەمە لە كاتىكدا مامۇستا لەناو پۇلەكەدا پىشتىوانى قوتابىيەكان لە ھەموو گروپەكان دەكات، لەرووى وەلامدانەوھى پرسىيارەكان و پىشكەشكردنى يارمەتى، لىزەدا رۆلى مامۇستا برىتييە لە رىنمايكار و راويژكار و پىشكەشكردنى فېدباك (الساعىدي، ۲۰۱۲، ل ۲۹۱).

خانەى فېربوون ستراتىژىيەتيكى كارىگەرە بۇ بەشدارىكردنى چالاكانەى قوتابى، ھەر لە بىرکردنەوھە لە ناوھەرۆكى بابەتەكان و ھاندانى قوتابىيان بۇ دروستكردنى پرسىيار، بەجۆرىك گەشە بە بىرکردنەوھى ئەرىنى دەدات، ئەم ستراتىژىيەتە يارمەتى قوتابى دەدات، تاوھكو فېربىن چۆن پرسىيار دروست بكن و چۆن پرسىيارەكانيان باشتر بكن، كاتىكش قوتابى دەزانىت پرسىيار دروستبكات، ئەوا خاوەندارىيەتى زياترى فېربوونى خويان دەگرنە ئەستو، ھەروھە تيگەيشتىيان بۇ بابەتەكە قوولتر دەبىت، بىجگە لەوھش دەبىتە ھاندەر بۇ دۆزىنەوھى بىرۆكەى نوئى، چونكە ئەم شىوازە لە وانەوتنەوھە؛ قوتابىيان ھاندەدات، كە باشتر و چالاكتر بخويئەوھە و سەرنجيان لەسەر بىرۆكە سەرھەككەكان جىگىر بكن (Rancasasi, 2020,P23).

۱-۱-۱-۲: ھەنگاوەكانى جىيەجىكردنى ستراتىژىيەتى خانەى فېربوون

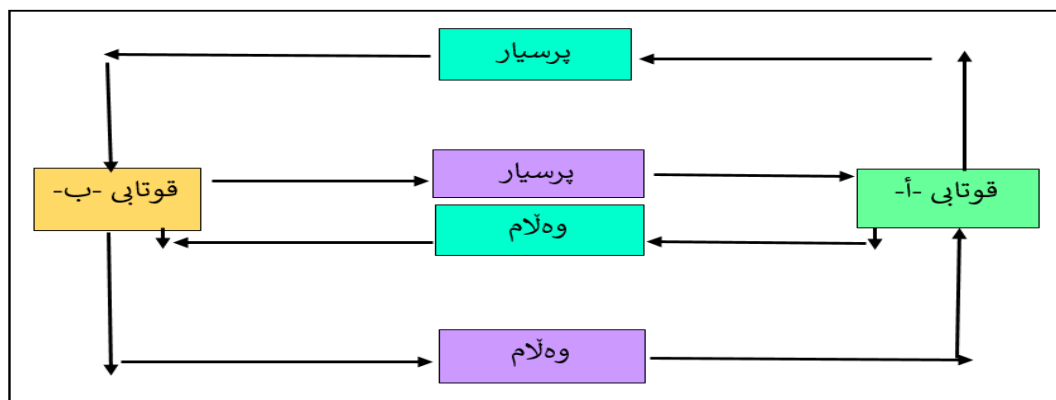
أ- سەرھەتا شىوازى ئەنجامدانى پرۆسەكە بۇ قوتابىيان رووندەكرىتەوھە، پاشان بەشىوھى گروپى دووكەسى رىكەدەخرىن، ھەروھە دەكرىت گروپەكان بەشىوھى ھەرەمەكى ھەلبژىردىن.

ب- قوتابى پىشەوختە بابەتەكان بە شىوھى تاكەكەسى دەخوئىتەوھە و ئامادەكارى بۇ وانەكە دەكات، لەگەل ئەوھشدا داوا لە قوتابىيان دەكرىت، كە پرسىيار و وەلام لەسەر بابەتەكە دروستبكن، ھەر گروپىكش پرسىيار و وەلام دەربارەى ئەو بابەتەى لە لايەن مامۇستاوھە ديارىدەكرىت ئامادە دەكات.

ج- دواى پىشەكەكى پوختى بابەتەكە لەلايەن مامۇستاوھە، ئىنجا دەست بە جىيەجىكردنى ستراتىژىيەتەكە دەكرىت، بە دەستپىكردن لەگەل يەككە لە خانەكانى فېربوون.

د- قوتابى (أ) لە خانەكەكى فېربوون دەستدەكات بە پرسىياركردن و قوتابى (ب) لە ھەمان خانە وەلامى پرسىيارەكە دەداتەوھە، قوتابى (أ) راستكردنەوھە و زانىارى زياتر دەدات، پاشان رۆلەكان دەگۆرىن و قوتابى (ب) پرسىيارى دواتر دەكات و قوتابى (أ) وەلامى دەداتەوھە، پرۆسەكە بەردەوام دەبىت بەپىي قەبارەى ئەركى زانستى و خانەكانى ترىش بەشدار دەبن.

ھ- لىزەدا رۆلى مامۇستا رىنمايكارە و بەردەوام لەنىو خانەكاندا دەجوولىت و ھاوكارى پىشكەش بەو قوتابىيانە دەكات، كە پىوئىستيان پىنيەتى، جگە لەوھش دواى تەواوبوونى پرسىيار و وەلامەكان لەلايەن ھەر خانەكەكەوھە، ھانى قوتابىيان دەدات و پىشگىريان دەكات، شتە ناروونەكان رووندەكاتەوھە، ھەروھە وەلامە ھەلەكان ئامازە پىدەكات و فېدباك بە قوتابىيان دەدات (Rusmiyati et al, p84: الزايدى، ۲۰۰۹، ل ۵۶)، وەك لە ھىلكارى ژمارە (۱) دا ديارە.

ھىلكارى ژمارە (۱) روونكردنەوھى جىيەجىكردنى ھەنگاوەكانى ستراتىژىيەتى خانەى فېربوون

۲-۱-۱: سوود و گرنگی ستراتژییه تی خانہی فیروبون

- ستراتژییه تی خانہی فیروبون سوود و گرنگی زوری له بوری په روه رده و فیترکردندا هه یه، له وانه:
- ۲- گه شه به گیانی بهرپرسیاریتی ددات له نیوان قوتابییان له وهگرتنی نه و ئه رکانه ی پینان سپیتردراوه.
  - ۳- قوتابییان ئاسانتر ئه رکه کانیاں ئه انجامده دن، چونکه به گروپ کار دهکن، ئه مه ش ئاره زوویان زیاتر دهکات بۆ ئه انجامدانی ئه رکه کانیاں و دوزینه وهی بیروکه ی نوبی (Rancasasi, 2020, P25).
  - ۵- دهره فته ددات به قوتابییان بۆ گفتوگوکردن و ئالوگوری بیروکه کانیاں، هه روه ها په ره به کارامه بییان ددات له دارشتنی پرسیار و وهلام، هوکاریکی کاریگه ریشه بۆ بهر زکردنه وهی گیانی هاوکاری و په یوه ندی که سی نیوان قوتابییان.
  - ۶- کار دهکات بۆ دابینکردنی ژینگه یه کی ته ندروست، که هاندهریته بۆ فیروبونیکه ی چالاک و چیژبه خش و کاریگه ر.
  - ۷- جیهه جیکردنی گونجاوه له گه ل توانای قوتابخانه کان و پیویستی به کاتیکی زور نییه، هه روه ها گونجاوه له گه ل ژماره یه کی زور له قوتابییان (الربیع و الشامی، ۲۰۲۳، ل ۵۱).

۲-۱-۲: ئامانجه کانی ستراتژییه تی خانہی فیروبون

- ستراتژییه تی خانہی فیروبون، کومه لیک ئامانجه ی هه یه، که گرنگترینیاں ئه مانه ی خواره وهن:
- أ- باشتکردنی ئاستی قوتابی له ئه رکه ئه کادیمییه کان و دابینکردنی که شیکی دیموکراسی له پۆلدا.
  - ب- فیترکردنی کارامه یه کانی هاوکاری و یه کگرتووی و به شداریکردنی چالاکانه (اسماعیل، ۲۰۱۳، ل ۲۱۵)
  - ج- چاندنی رۆحی هاوکاری و هه ماههنگی له نیوان قوتابییان و متمانه به خووبون و چاودیریکردنی خود.
  - د- یارمه تی قوتابی ددات که هه له کانی خو ی بدوزیته وه و چاکی بکات و له پیداچوونه وهی کاره کانی فیدباک له قوتابییه کی تر وهر بگریته (عباس، ۲۰۱۹، ل ۲۲)
  - ه- په ره پیدانی توانای قوتابییان له دارشتنی پرسیار و وهلام و کارکردنی به گروپ (امبو سعیدی و الحسنیه، ۲۰۱۶، ل ۱۳۴)

۲-۲: توژیینه وه کانی پیشوو

۱-۲-۲: خستنه پرووی توژیینه وه کان

۱-۱-۲: توژیینه وهی (Kartini 2018)

ئامانجه ی توژیینه وه که بریتی بو له زانیی کاریگه ری جیهه جیکردنی ستراتژییه تی خانہی فیروبون له سه ر بهر زکردنه وهی توانای تیگه یشتن و خویندنه وهی قوتابییان، توژیهر میتودی ئه زمونی بۆ به دهسته نینانی ئه م ئامانجه به کارهیناوه، نمونه ی توژیینه وه که ش له (۳۴) قوتابی پۆلی چه وته م پیکهاتووه، له قوتابخانه ی ناوه ندی (SMPN 2 Tangerang) ی تیکه لاه و لاتی ئه ندنوسیا، که توژیهر دابه شی کردوونه ته سه ر دوو گروپی ئه زمونی و کوئترپۆلکراو، توژیهر زیاتر له ئامرازیکی به کارهیناوه بۆ کوکردنه وهی داتا و زانیارییه کان، ئامرازه کانیشی بریتین له (رپرسی، چاوپیکه وتن، تاقیکردنه وهی نووسراو)، توژیینه وه که دوو مانگی خایاندووه، ئه نجامی توژیینه وه که ش ئه وه یان نیشاندووه، که جیهه جیکردنی ستراتژییه تی خانہی فیروبون کاریگه ره و ده توانیته ئاستی تیگه یشتن و خویندنه وهی قوتابییان بهر زبکاته وه (Kartini, 2018, p3-10).

۲-۱-۲: توژیینه وهی عباس (۲۰۱۹)

ئه م توژیینه وه یه ئه انجامدراوه به ئامانجه ی زانیی کاریگه ری ستراتژییه تی خانہی فیروبون له سه ر دهسته کوه ت و گه شه پیدانی بیرکردنه وهی داهینه رانه لای قوتابیانی پۆلی یه که می ناوه ندی له بابه تی میژوو، توژیهر بۆ گه یشتن به م ئامانجه، ریبازی ئه زمونی به کارهیناوه، نمونه ی توژیینه وه که به هه ره مه کی هه لبریدرا و پیکهاتبوو له دوو پۆل له (قوتابخانه ی ناوه ندی ئوم سه له مه ی کچان)، که ژماره یان (۷۴) قوتابی بو، که هۆبه ی (د) نوینه رایه تی گروپی ئه زمونی ده کرد، ژماره یان (۳۸) قوتابی بووه و به ریگه ی ستراتژییه تی خانہی فیروبون وانه یان خویندووه، هه روه ها هۆبه ی (أ)

نویسنه رایه تی گروپی کونترۆلکراوی دهکرد، ژماره یان (٣٦) قوتابی بووه و بهرینگی ئاسایی وانه یان پینوتراره، توێژه ر تاقیکردنه وهی دهستکه وهی ئاماده کردوه وهکو ئامراز ی توێژینه وه، که له (٦٠) برگه پیکهاتوه، له کۆتایشدا توێژینه وه که به کارهینانی ئامرازه ئامارییه کان و ئه و داتایانه ی به دهستیهینابوو، گه یشته ئه و ئه نجامه ی، که جیاوازییه کی به رچاوی ئاماری له ئاستی (٠.٠٥) له نیوان نمره کانی گروپی ئه زمونی و گروپی کونترۆلکراو له تاقیکردنه وهی دهستکه وه تدا هه یه له بهرژه وهندی گروپی ئه زمونی، که به به کارهینانی ستراتیژییه تی خانه ی فیروون وانه یان خویندوه (عباس، ٢٠١٩، ل د، ر)

٢-٢-٣: توێژینه وهی الشامی (٢٠٢٢)

ئامانج ی ئه م توێژینه وهیه زانیی کاریه گری ستراتیژییه تی خانه ی فیروونه له سه ر دهستکه وت و توانای رازیکردن و کارامیه کانی قسه کردن لای قوتابیانی پۆلی چواره می و یژه یی له بابته تی میژوو، توێژه ر پینازی تاقیکاری بۆ وه لامدانه وهی پرسیاره کانی توێژینه وه که ی به کارهیناوه، نمونه ی توێژینه وه که پیکهاتوه له قوتابخانه ی دواناوهندی (حمائم السلام) ی کچان، له پارێزگای که ره به لا، که ژماره یان له (٤٠) قوتابی پیکهاتبوو، توێژه ر به شیوه ی هه ر هه مه کی دابه شیکردون بۆ دوو گروپ؛ گروپی تاقیکاری ژماره یان (٢٠) قوتابی بووه و بهرینگی ستراتیژییه تی خانه ی فیروون وانه یان پین و تراوته وه. گروپی کونترۆلکراو که ئه وانیش ژماره یان (٢٠) قوتابی بوون، به شیوه ی ئاسایی وانه یان خویندوه. دوا ی جیه جیکردنی تاقیکردنه وهی دهستکه وت و پیوه ری زانیی ئاستی لیها تووی رازیکردن وهکو دوو ئامراز ی سه ره کی توێژینه وه که؛ داتا کان کۆکرانه وه و شیکردنه وه یان بۆ کراوه. توێژه ر له کۆتایی توێژینه وه که ی گه یشتوه ته ئه و ئه نجامه ی که ستراتیژییه تی خانه ی فیروون کاریه گری ئه رینی هه یه له سه ر زیادکردنی دهستکه وت و پینشکه وتنی ئاستی لیها تووی رازیکردن و قسه کردن لای قوتابیانی، چونکه به پینی ئه نجامه کان، قوتابیانی گروپی ئه زمونی سه رکه وتووتر بوون له قوتابیانی گروپی کونترۆلکراو (الشامی، ٢٠٢٢، ل ص-ض).

٢-٢-٢: جیاوازی ئه م توێژینه وهیه له گه ل توێژینه وه کانی پیشوو، له م خالانه ی خواره وهیه

له رووی ئامانجه وه: جیاوازه له توێژینه وه کانی پیشوو، چونکه به پینی سروشتی کیشه کانیان و گۆراوه کانیان و ئه و قوناغانه ی کاریان له سه ر کراوه، له یه کتری جیاوازن.

له رووی بابته تی فیروکارییه وه: توێژینه وه کانی پیشوو له سه ر کۆمه لیک بابته تی جیاوازه نجامدارون، به لام توێژینه وه ی ئیستا له سه ر بابته کۆمه لایه تیه کانی پۆلی هه شته می بنه رته ی - جوگرافیا ئه نجامداروه.

- له رووی قه باره و ره گه زی نمونه ی توێژینه وه: به جو ریک قه باره ی نمونه ی توێژینه وه کان له نیوان (٣٤ - ٨٢) قوتابی بوو، نمونه ی ئه م توێژینه وه ی ئیستاش پیکدیت له (٤٨) قوتابی کوپ.

٢-٢-٣: خالی هاوبه ش له نیوان ئه م توێژینه وهیه له گه ل توێژینه وه کانی پیشوو، بریتین له م خالانه ی خواره وهیه

- له رووی به کارهینانی ستراتیژییه ت: گشت توێژینه وه کانی پیشوو له گه ل ئه م توێژینه وه ی ئیستاش کاریه گری ستراتیژییه تی خانه ی فیروون له وانه وتنه وه ده خه نه روو.

- له رووی میتۆدی توێژینه وه: گشت ئه و توێژینه وه کانی پیشوو و ئه م توێژینه وه ی ئیستاش میتۆدی ئه زمونیان به کارهیناوه.

- له رووی ئامراز ی توێژینه وه: گشت توێژینه وه کانی پیشوو و ئه م توێژینه وه ی ئیستاش تاقیکردنه وه ی دهستکه وتیان به کارهیناوه.

٢-٢-٤: سوودی توێژینه وه کانی پیشوو

له ئه نجامی تیروانیی توێژینه وه کانی پیشوو، توێژه ران له کۆمه لیک لایه نی جیاوازه وه سویدیان لیوه رگرتون، له وانه:

١- سووده رگرتن له چۆنیه تی هه لپژاردن و به کارهینانی هۆکاره ئامارییه کان بۆ شیکردنه وه ی داتا کان و خسته نه رووی ئه نجامه کان و وه لامدانه وه ی گریمانه کان

- ۲- وهكو سهراچاوهی زانستی سوودیان لیوهرگیراوه، به تاییهت له لایهنی تیوری توژیینه وهکه، ههروهها بۆ به دهستهینیانی سهراچاوهی په یوه نیدیاری زیاتر له سهرا ناوهروکی بابهتهکانی توژیینه وهکه سوود له توژیینه وهکانی پیتشو وهرگیراوه.
- ۳- بۆ دیاریکردنی نمونهی توژیینه وه و شیوازی ههلبژاردن و قهبارهی نمونهی توژیینه وه.
- ۴- شارهبابوون له ههنگاوهکانی ستراتیژیتهی خانهی فیروون و چۆنیتهی ئامادهکردنی پلانی وانهوتنه وه.
- ۵- سوودوهرگرتن له دیزاینکردنی میتودی ئەزموونی و ریکاریهکانی هاوسهنگکردنی نیوان گروپهکانی توژیینه وه له ژمارهیهک گوراودا.

۳- ریکارهکانی توژیینه وهکه:

۱-۳: ریبازی توژیینه وهکه

توژیهران ریبازی ئەزموونیان له م توژیینه وهیه دا په پیره وکردوه، چونکه سروشتی توژیینه وهکه و ئامانجهکانی وا پتویست دهکات، که توژیینه وهکه ئەزموونی بیت. مه بهست له ریبازی ئەزموونی بریتیه له لیکۆلینه وه له کاریگه ری گوراویکی توژیینه وه له سهرا گوراویکی تر (شلال، ۲۰۲۴، ص ۲۱)، واته ههولدان بۆ کۆنترۆلکردنی هه موو ئەو فاکته ره بنچینه ییانهی کاریگه ریبیان له سهرا گوراوه پاشکۆکانی ئەزمونه که هه یه، جگه له یهک فاکته ره؛ که توژیهران ئەزموونی به سهرا دهکن، ئەویش به مه بهستی پیوانه کردنی ئەو کاریگه ریهی به سهرا گوراوه پاشکۆکه دا دیت (العزاوی، ۲۰۰۸، ص ۱۰۹).

۲-۳: دیزاینی ئەزموونی توژیینه وهکه

دیزاین واته نه خشه سازی توژیینه وه بۆ گه یشتن به وهلام، یاخود هیلکاری هه موو ئەو ئامانجانه یه، که توژیهر دهیه ویت به دیبه یینیت و کیشهکانی توژیینه وهکه ی چاره سهرا بکات (نعیمی و اخرون، ۲۰۱۵، ص ۲۱۵)، له م روانگه یه شه وه دوا ی ئەوهی ریکارهکانی هاوسهنگکردنی کۆمه لهکانی توژیینه وه ئەنجامدرا؛ توژیهران دیزاینیکی ورد و زانستیان دیاریکرد، که بریتی بوو له دیزاینی ئەزموونی بۆ دوو کۆمه لهی هاوسهنگ (کۆمه لهی ئەزموونی و کۆمه لهی کۆنترۆلکراو) ههروهک له شیوهی ژماره (۲) دا دیاره.

کۆمه له	هۆبه	گوراوی سهرا به خۆ	گوراوی پاشکو
کۆمه لهی ئەزموونی	د	ستراتیژیتهی خانهی فیروون	دهستکوهتی خویندن
کۆمه لهی کۆنترۆلکراو	ب	ریکای ئاسایی	

شیوهی ژماره (۲) پروونکردنه وهی دیزاینی ئەزمونگه ری توژیینه وه

۳-۳: کۆمه لگه ی توژیینه وهکه

کۆمه لگه ی توژیینه وه سهرا جه م ئەو تاکانه یان دامه زراوانه دهگریته وه، که له سیفه تیکی تینینیکراودا هاوبه شن، به واتایه کی تر بریتیه له کۆی یه که و رهگه زهکانی دیاردهیهک که توژیهر دهیه ویت لیکۆلینه وهی له سهرا بکات (Sanders, 2007, p206). کۆمه لگه ی ئەم توژیینه وهیه ش بریتیه له هه موو قوتابیانی پۆلی هه شته می بنه ره تی له قوتابخانه بنه ره تیهکانی سنووری به یوه به رایه تی په روه دهی بنه سلاوهی سهرا به پاریزگای هه ولیر که ژماره یان بریتیه له (۱۱۵۹) قوتابی، که (۶۳۴) یان کورن و (۵۶۱) یان کچن.

۴-۳: نمونهی توژیینه وهکه

نمونهی توژیینه وه بریتیه له به شیک له و کۆمه لگه یه ی توژیینه وهی له سهرا ئەنجامده دریت، که سیفه تی هاوبه شیان تیدایه و له لایه ن توژیهره وه به پیی رپسا و بنه مای زانستی دیاریکراو هه لده بژیردرین، بۆ ئەوهی نوینه رایه تی کۆی گشتی کۆمه لگه که بکات (العزاوی، ۲۰۰۸، ص ۱۶۱). بۆ ئەم مه بهسته توژیهران دوا ی دیاریکردنی کۆمه لگه ی توژیینه وهکه ی دهستیانکرد به هه لبژاردنی نمونه به م شیوهی خواره وه:

۳-۴-۱: نمونہی قوتابخانہ کان

تویژہران دوی گہران و بہوداچوونی بؤ کومہ لیک قوتابخانہی سہر بہ پەرورده جیاوازهکانی پاریزگای هہولیر؛ (قوتابخانہی دیراوی بنہرہتی کوران)ی بہشیوہیہکی مہبہستدار هہلبژیردرا بؤ ئەنجامدانی ریکاریہکانی تویژینہوہ. ئەم قوتابخانہیہ سہر بہ بہرپوہبہرایہتی پەروردهی بنہسلاوہیہ لہ پاریزگای هہولیر، هؤکاری هہلبژاردنی ئەم قوتابخانہیہش دەگەریتہوہ بؤ.

- ۱- ئامادہبوونی بہرپوہبەر و ماموستایانی بابہتہ کومہ لایہتیہکان لہ هاکاریکردنی تویژہران بؤ ئەنجامدانی ریکارہ ئەزمونیہکانی تویژینہوہکە.
- ۲- هہبوونی پینچ پۆلی خویندنی هہشتہمی بنہرہتی لہ قوتابخانہکە.

۳-۴-۲: نمونہی قوتابیانی

دوی هہلبژاردنی قوتابخانہکە تویژہر نووسراوی فہرمی لہ بہرپوہبہرایہتی پەروردهی بنہسلاوہ وەرگرت، بہ مہبہستی ئاسانکاری بؤ ئەنجامدانی ریکارہکانی تویژینہوہکە؛ پاشان نمونہی تویژینہوہکە لہ نیوان (۵) پۆلی هہشتہمی بنہرہتی لہ قوتابخانہی دیراوی بنہرہتی کوران بہشیوازی هہرہمہکی هہلبژیردرا، کہ لہ ئەنجامدا پۆلی هہشتہمی (ب)، وەکو کومہ لہی کۆنترۆلکراو دیاریکران، کہ بہرپوہی ئاسایی وانہیان دەخویند، هہروہا پۆلی هہشتہمی (د) وەکو کومہ لہی ئەزمونی هہلبژیردرا، کہ بہ ستراتیژیہتی خانہی فیربوون وانہیان دەخویند، بؤ روونکردنہوہی زیاتر بروانہ خستہی ژمارہ (۱).

خستہی ژمارہ (۱) دابہشبوونی نمونہی تویژینہوہ بہسەر کومہ لہکاندا

کومہ لہکان	هۆبہ	ریکای وانہوتنہوہ	ژمارہی فیرخوزان پیش دوورخستہوہ	ژمارہی فیرخوزانی دوورخراوہ	ژمارہی کوتایی فیرخوزانی هہردو کومہ لہ
ئەزمونی	د	خانہی فیربوون	۲۸	۴	۲۴
کۆنترۆلکراو	ب	ریکای ئاسایی	۲۷	۳	۲۴
کوی گشتی					
			۵۵	۷	۴۸

۳-۵: هاسەنگکردنی کومہ لہکانی تویژینہوہکە

مہبہست لہ هاسەنگی کومہ لہکان، بریتیہ لہ دلنیابوون لہوہی تاییہتمەندیہکی کہسی یان زیاتر، کہ دەکریت کاریگہریان لہسەر ئەنجامی تویژینہوہکە هہبیت، بہشیوہیہکی یەکسان دابہشکرانہ سہر هہردو کومہ لہی ئەزمونی و کۆنترۆلکراو، زۆرجار تویژہران یەکسانی لہ نیوان گۆراویک یاخود زیاتر لہ گۆراویکی تویژینہوہدا دەکەن، ئەمەش ئەنجامدەریت بؤ دلنیابوون لہوہی کومہ لہکان لہ هەمان ئاستدا بن لہرووی ئەو تاییہتمەندیانہوہ (الوکاع، ۲۰۲۱، ص ۸۰). هەرچەندہ گشت قوتابیانی نمونہی ئەم تویژینہوہیہ لہ ژینگہیہکی کلتووری و کومہ لایہتی و ئابوری هاشیوہن، بہلام تویژہران بؤ زیاتر دلنیاپی لہ یەکسانی نیوان کومہ لہکان چەند گۆراویکیان هہلبژارد، کہ دەشیت کاریگہریان هہبیت لہسەر هاسەنگی قوتابیانی، بہ مہبہستی کۆنترۆلکردنیان، ئەو گۆراوانہش بریتین لہ:

۱- تەمەنی قوتابیانی

۲- ئاستی زیرہکی قوتابیانی

۳- ئاستی ئەکادیمی دایک و باوکی قوتابیانی

۴- نمرہی کوتایی سالی پیشووی قوتابیانی لہ بابہتہ کومہ لایہتیہکان.

دوی وەرگرتنی داتا و زانیاریہکان، بؤ زانیی جیاوازی بہ هاداری ئاماری لہ نیوان ناوہندەژمیریہکانی گۆراوہکانی نیوان هہردو کومہ لہ، تویژہران تاقیکردنہوہی (T-Test) بؤ دوو نمونہی سہرہخوی ژمارہ یەکسانیان بہ کارهینا، ئەنجامەکانیش بہو شیوہیہ بوون، کہ لہ خستہی ژمارہ (۲) خراوہتەروو.

خشتهی ژماره (۲) نهنجامی جیاوازی ناماری له نیوان گورپاوهکان

دهلالهت	بههای T-Test		لادانی پتوهری	ناوهنده ژمیرهیی	ژمارهیان	کومهله	گورپاوهکان
	خشتهیی	ههژمارکراو					
جیاوازی نییه	۲,۰۱۳	۰,۲۷۳	۱۳,۱۹۰۸	۶۹,۲۰۸	۲۴	ئهزمونی	نمره ی سالی
			۱۴,۲۰۱۴	۶۸,۱۲۵	۲۴	کونترولکراو	پیشوو
جیاوازی نییه	۲,۰۱۳	۰,۰۳۱	۴,۳۷۸۶	۲۷,۲۹۲	۲۴	ئهزمونی	تاقیکردنهوهی
			۴,۷۹۷۳	۲۷,۳۳۳	۲۴	کونترولکراو	ناستی زیرهکی
جیاوازی نییه	۲,۰۱۳	۰,۳۹۹	۴,۶۷۸۰	۱۷۸,۱۶۷	۲۴	ئهزمونی	تعمهنی
			۳,۱۱۸۱	۱۷۸,۶۲۵	۲۴	کونترولکراو	فیرخوزان

له خشتهی سهروهدها دهردهکهویت، که جیاوازی بههاداری ناماری نییه له نیوان ناهندهژمیرهیی کومهلهی ئهزمونی و ناهندهژمیرهیی کومهلهی کونترولکراو له گشت گورپاوهکان، چونکه بههای (T) ی ههژمارکراو له گشت گورپاوهکان بچووکنره له بههای (T) خشتهی (۲,۰۱۳)، له ناستی بهلگههاری ناماری (۰,۰۰۵) و به پلهی ئازادی (۴۶)، ئهههش مانای ئهوهیه، که ههردوو کومهلهکه هاوسهنگن.

۳-۵-۱: ناستی ئهکادیمی باوک و دایک

به مهبهستی زاینی ناستی ئهکادیمی باوک و دایکانی قوتابیانی پؤلی ههشتهمی بنهپهتی، توپژهر (3) ناستی دیاریکرد، بهپیی جوری بروانامهی خویندنیان له نزمترین ئاستهوه بؤ بهرزترین ئاست ریزبهندرکان؛ بهم شیوهیه: (بروانامهی سهرهتایی و خوارتر - بروانامهی ناوهندی و ئامادهیی و دیپلوم و سهرووتر)، دواتر توپژهران ههلسان به ئهجامدانی ریکاری ناماری لهگهلا داتا بهدهستهاتوووهکان، به بهکارهینانی هاوکیشهی (کا^۲) بؤ ههردوو پؤلهکه و ئهجامهکان بهم شیوهیه بوون که له خشتهی ژماره (۳) خراونهتهپوو.

خشتهی ژماره (۳)

نهنجامی هاوسهنگی کومهلهکان له گورپاوی ناستی ئهکادیمی دایک و باوک

ناستی بهلگههاری (۰,۰۰۵)	بههای هاوکیشهی کا ^۲		ناستی ئهکادیمی دایکان و باوک			ژماره تعمهنی	گورپاوهکان	دایک و باوک
	ههژمارکراو	تعمهنی	دیپلوم و سهرووتر	ناوهندی و ئامادهیی	سهرهتایی و بهروهخوار			
جیاوازی نییه	۰,۹۹۴	۰,۹۹	۹	۱۰	۵	۲۴	ئهزمونی	باوک
			۷	۹	۸	۲۴	کونترولکراو	
			۱۶	۱۹	۱۳	۴۸	کو	
جیاوازی نییه	۰,۳۸۸	۰,۹۹	۶	۱۱	۷	۲۴	ئهزمونی	دایکان
			۵	۱۰	۹	۲۴	کونترولکراو	
			۱۱	۲۱	۱۶	۴۸	کو	

لهم خشتهی سهروهدها ئهوه دهردهکهویت، که ههردوو گروپی ئهزمونی و کونترولکراوی نمونهی توپژینهوهکه، هاوتان له گورپاوی ناستی ئهکادیمی باوک و دایکان، چونکه بههای ههژمارکراوی (کا^۲) ی ههردوو گورپاوهکه متره له بههای (کا^۲) ی خشتهیی، به پلهی ئازادی (۴۶) و له ناستی بهلگههاری (۰,۰۰۵)، بویه جیاوازی بهلگههاری ناماری نییه له نیوان ههردوو گروپی توپژینهوهکه لهم گورپاوهدا.

٦-٣: كۆنترۆل كىردى گۆراۋە نا ئەزمونىيەكان (گۆراۋە دەرەككەكان)

ئەو گۆراۋانە دەگرىتەۋە، كە ھاۋشانى گۆراۋى سەر بەخۇ كاريگەرى دەخەنە سەر گۆراۋى پاشكۇ، كۆنترۆل كىردىيان بە يەككە لە رېكارە گىرنگەكانى تويژىنەۋەدى ئەزمونى دادەنرېت (بۇكانى، ٢٠٢٠، ل ١٠٦)، ئەم گۆراۋانە ئەگەرچى ناچنە ناۋ دارىشتى نەخشەسازى تويژىنەۋەكە و ناكەۋنە ژىر كۆنترۆلى تويژەر، بەلام كاريگەريان لەسەر ئەنجامەكانى تويژىنەۋە و گۆراۋە پاشكۇكان ھەيە، ۋەكو كاريگەرىيەكى نەۋىستراۋ دەرەكەۋن و تويژەر ناتوانىت راستەۋخۇ بيانىنىت يان پىۋانەيان بكات، بۇيە دەبىت گۆراۋە تىھاتوۋەكان (ناەزمونىيەكان) لەكاتى شىكردنەۋەدى ئەنجامەكان بە گىرنگ سەير بىرىن (الشىرىنى و اخرون، ٢٠١٣، ص ٣٦٨). تويژەران بۇ گەيشتن بە دىزايىنىكى ئەزمونى كۆنترۆل كىراۋ، كە كاريگەرى گۆراۋە تىھاتوۋەكانى لەسەر نەبىت، ھەۋلىاندا كۆنترۆلى گۆراۋەكان بىكەن، بەم شىۋەى خوارەۋە:

- **ماۋەى ئەزمون:** ماۋەى ئەزمونەكە بۇ ھەردوۋ كۆمەلەى تويژىنەۋەكە يەكسان بوۋ. لە رۆژى يەكشەممە رېكەۋتى (٢٠٢٥/١/٢٦) دەستىيىكىرد تا رۆژى دوۋشەممە رېكەۋتى (٢٣/٤/٢٥) كۆتابى پىھىنرا.

- **ۋازىنەن و دابىران لە خويىندىن:** ھەچەندە لە ماۋەى ئەزمونەكە (٢) قوتابى، بەھۇى خراپى بارى دارابى ۋازىن لە خويىندىن ھىنا، بەلام بەھۇى ئەۋەدى قوتابى دوۋ سالاۋ بوۋن و ھەر لە سەرەتاۋە تويژەر ئەنجامەكانى پىشتگويىخستبوۋ، بۇيە ھىچ كاريگەرىيان نەبوۋ لەسەر ئەنجامەكان.

- **جىۋازى نىۋان تاكەكانى نمونەى تويژىنەۋە:** ھەلبىزاردى نمونەى تويژىنەۋە بەشىۋەيەكى ھەپەمەكى و ئەنجامدانى ھاۋسەنگى ئامارى لەنىۋان قوتابىيانى ھەردوۋ كۆمەلە، يارمەتيدەر بوۋ لە كۆنترۆل كىردى ئەم گۆراۋە.

- **بارودۇخى ئەزمونەكە و پوۋداۋە چاۋەپوان نەكراۋەكان:** لە ماۋەى ئەنجامدانى ئەزمونەكە ھىچ پوۋداۋىكى چاۋەپوان نەكراۋە روپنەداۋە.

- **ئامرازى پىۋانەكردىن:** ھەمان ئامرازى پىۋانەكردىن لەگەل ھەردوۋ كۆمەلەى تويژىنەۋەكە لە ھەمان رۆژ و كاتدا بەكارھىنراۋە.

- **مامۇستاي ۋانە:** تويژەر خۇى ۋەكو مامۇستاي بابەت ۋانەى بە ھەردوۋ كۆمەلەى ئەزمونى و كۆنترۆل كىراۋ و تەۋە، لە كاتى ۋانەۋتەۋەشدا ھىچ لايەنگىرىيەك بۇ كۆمەلەكان نەبوۋ، تەنھا بەپىي پلانى ۋانەۋتەۋەدى دىارىكراۋى كۆمەلەكان بابەتەكان و ترانەۋە.

- **دابەشكردى بەشەۋانەكان:** بەشەۋانەكان بۇ ھەردوۋ كۆمەلەى تويژىنەۋەكە بەشىۋەيەكى يەكسان دابەشكران، بەشىۋەيەك كاتى ۋانەكان نىزىك بن لەيەكتىرى.

- **ژىنگەى پۇل:** جىبەجىكردى ئەزمونەكە لەپوۋى ژىنگەۋە بۇ ھەردوۋ كۆمەلە يەكسان بوۋ، چونكە لە يەك قوتابخانە لە ھەمان ژىنگەى فىركارىدا جىبەجىكرا.

٧-٣: پىداۋىستىيەكانى تويژىنەۋەكە :

١-٧-٣: بابەتى خويىندىن

پىش ئەۋەدى دەست بە ئەزمونەكە بىكرىت، بابەتەكانى خويىندىن دىارىكران، ئەۋانىش برىتى بوۋن لە بەندەكانى (يەكەم، دوۋەم و سىننەم) لە بەشى جوگرافىي پەرتوكى بابەتە كۆمەلەلەيەتتەكانى پۇلى ھەشتەمى بنەرەتى، چاپى ھەژدەھەم (٢٠٢٤)، كە لەلايەن ۋەزارەتى پەروەردەى حكومەتى ھەرىمى كوردستان برىارى لەسەر دراۋە.

٢-٧-٣: ئامانچە پەفتارىيەكان

ئامانچ گوزارشتىكى نوسراۋە بەشىۋەيەكى ورد و پوۋن و دىارىكراۋ، تىندا ئەو گۆرانكارىانە لە پەفتار و ئەداى قوتابى دىارىدەكرىت، كە پىشپىننىكراۋە لە كۆتابى خويىندىن يەكەيەكى پەروەردەى بەدەستىيەنىت (الساعدى، ٢٠٢٠، ص ٩٦). (پىتر سنجىە) دەلەت: (بىننىكى ھاۋبەش تەنھا بىرۋەكە نىيە، بەلكو ھىزىكە لە دلى مرؤفدا دەژىت، لە كەمترىن ئاستىدا ۋەلامىكە بۇ ئەۋە پرسىيارەى: چى بىكەين بۇ ئەۋەى داھىنەر بىن؟!، ئاشكرىيە پۇل شوپىنىكى گىرنگى فىزبوۋنە، كە تىندا

ماموستا و قوتابی به یه کده گه یه نیت و پیکه وه به شدارن له پرۆسهی فیربوون، بویه دیاریکردنی ئامانجه کان هۆکاریکه بۆ باشکردنی په یوهندی نیوان ماموستا و قوتابی، ئه مه جگه له وهی یارمه تیده ره له باشترکردنی کهش و هه وای پۆل و ئاستی فیربوون (بلوم، ۲۰۱۲، ص ۴۵۳).

تویژه ران به شیوه یه کی ورد و زانستی، به له بهرچا و گرتنی ئاست و قوناعی نمونه ی تویژینه وه که، ئامانجه کانیا ن له بابتهی خویندن له پهرتوکی بابته کۆمه لایه تییه کانی پۆلی هه شته می بنه رتهی به پیتی ئاسته کانی بلوم ئاماده کرد، به وهرگرتنی (۳) سی ئاست، که بریتی بوون له ئاسته کانی (بیره اتن، تیگه یشتن، جیبه جیکردن)، له بهر ئه وهی ئه م ئاستانه به پیتی ته مه ن و توانا و سروشتی بابته که گونجاون بۆ ئه م قوناعه ی خویندن. ئامانجه کان ژماره یان (۱۰۹) ئامانج بوو، به جۆریک (۵۲) ئامانج بۆ ئاستی بیره اتن و (۴۱) ئامانج بۆ ئاستی تیگه یشتن و (۱۶) ئامانج بۆ ئاستی جیبه جیکردن.

۳-۷-۳: پلانی وانه وتنه وه

به شیوه یه کی گشتی پلان بریتییه له گرتنه به ری کۆمه لیک ریکاری پیویست به مه به سستی هینانه دی ئامانجه دیاریکراوه کان، ههروه ها له پرۆسه ی وانه وتنه وه مه به ست له پلان، بیرکردنه وه یه کی ریخراوی پیشه وخته یه، که ماموستا ده خوازیت له گه ل قوتابییه کانیدا جیبه جیتی بکات، له پینا و گه یشتن به چه ند ئامانجیکی فیرکاری دیاریکراو (سیوه یلی، ۲۰۱۷، ل ۷۵) ئه نجامدانی هه موو کاریک سه ره تا پیویستی به دارشتنی پلانی هه یه، چونکه نه بوونی پلان به واتای بی سه روبه ری و تیکه لاوبوون و بزربوونی سه ره داوه کان (محمد، ۲۰۱۱، ل ۷۳)

وانه وتنه وه یه کیکه له پیکهاته سه ره کییه کانی پرۆسه ی په روه ره و کاریگه ری و سوودی وانه وتنه وه په یوه سته به پلاندانان، بویه هه رچه نده ماموستا خاوه نی ئه زموون بیت، پیویستی به پلاندانانی وانه ی رۆژانه هه یه، ئه مه پرۆسه یه کی گرنگه، که له ریگه یه وه ماموستا شیوازه کانی کارکردنی دیاری ده کات (الطنواوی، ۲۰۱۳، ص ۳۵).

هه ر بویه تویژه ر پاش دیاریکردنی ناوه رۆکی بابتهی خویندن و دارشتنی ئامانجه ره فته ره یه کان، ده ستیکرد به ئاماده کردنی پلانی وانه وتنه وه له بنده کانی (یه که م، دووم و سییه م) له پهرتوکی بابته کۆمه لایه تییه کانی پۆلی هه شته می بنه رتهی بۆ هه ردوو کۆمه له ی تویژینه وه که، به شیوه یه ک (۱۵) پلانی وانه وتنه وه بۆ کۆمه له ی ئه زموونی، که به پیتی ستراتیژیته یی خانه ی فیربوون بابته کانیا ن وهرده گرت و (۱۵) پلانی وانه وتنه وه ش بۆ کۆمه له ی کۆنترۆلکراو ئاماده کرا، که بابته کانیا ن به ریگه ی ئاسایی وهرده گرت.

بۆ دلنیا بوون له راستی و دروستی و گونجاوی پلانی وانه وتنه وه کان، نمونه یه ک له و پلانا نه خرایه به رده سستی کۆمه لیک شاره زا و پسپۆر له بواری ریگه کانی وانه وتنه وه، وه ک له پاشکۆی ژماره (۱) خراونه ته روو.

۸-۳ : ئامرازی تویژینه وه که:

۱-۸-۳: تاقیکردنه وه ی ده سته گوت

تاقیکردنه وه ی ده سته گوت ریکاریکی ریخراوه بۆ دیاریکردنی ئاستی زانیاری و لیهاتوویی قوتابی له بابته ییکی دیاریکراوی خویندنا که فیزی بوو، له گرنگترین ئامرازه کانی پیوانه و هه لسه نگاندنه، که به هۆیه وه قوتابی له دامه زراوه په روه رده یه کان هه لده سه نگیندریت (زایرواخرون، ۲۰۲۳، ص ۲۲۹-۲۳۰). تویژه ران تاقیکردنه وه ی ده سته گوتیا ن به پیتی ئه م هه نگاوانه ی خواره وه ئاماده کردوه:

۱-۸-۳: دیاریکردنی ئامانجی تاقیکردنه وه ی ده سته گوت

له کاتی دیزاینکردنی هه ر تاقیکردنه وه یه کی ئه کادیمی، پیویسته له سه ر دارپژه ری تاقیکردنه وه که پیشه وخته ئه و ئامانجه دیاریبکات، که له بیناکردنی تاقیکردنه وه که هه ولی به ده سته پینانی ده دات، دواتر پرسیا ره کانی تاقیکردنه وه که دابریژیت، بۆ ئه وه ی له گه ل ئه و ئامانجه دا بگونجیت، که نه خشه ی بۆ کیشراوه (ملحم، ۲۰۱۲، ص ۲۱۵). سه باره ت به ئامانجی تاقیکردنه وه ی ده سته گوت له م تویژینه وه یه، بریتییه له پیوانه کردنی ده سته گوتی خویندنی قوتابیانی هه ردوو گروهی

تویژینه‌وه‌که بۆ بابته‌کانی (بهندي يه‌که‌م - کیشوهری ئاسیا، بهندي دووهم - کیشوهری ئوروپا، بهندي سینیهم - کیشوهری ئه‌فریقیا) له چوارچیوهی په‌رتووکی بابته‌کومه‌لایه‌تییه‌کان - به‌شی جوگرافیا بۆ پۆلی هه‌شته‌می به‌ره‌تی، له قوتابخانه‌ی دیراوی به‌ره‌تی کوران.

۲-۱-۸-۳: دیاریکردنی ئاستی پرسیاره‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت

کومه‌لیک پۆلین بۆ ئامانجه‌ مه‌عریفییه‌کان هه‌ن، یه‌کیک له گرنگترین ئه‌و پۆلینان، که زۆر به‌ربلاوه و زۆرتین به‌کاره‌ینانی هه‌یه، پۆلینی (بلۆم Bloom)، بلۆم شه‌ش ئاستی به‌شیوه‌ی هه‌رهم دانوه، که بریتین له (بیرهاتن، تیگه‌یشتن، جیه‌جیکردن، شیکردنه‌وه، پیکه‌ینان، هه‌لسه‌نگاندن) (سعاده، ۲۰۰۱، ل ۱۶۰-۱۶۲)، تویژهران سێ ئاستی سه‌ره‌تای پۆلینی بلۆمیان به‌گونجاو زانی بۆ ئه‌م پۆله‌ی خویندن، که بریتین له‌م ئاستانه‌ی خواره‌وه:

ئاستی بیرهاتن: نزمترین ئاسته‌ له‌ ئاسته‌کانی پۆلینی بلۆم، که بریتیه‌ له‌ توانای قوتابی بۆ بیرهاتنه‌وه و ناسینه‌وه‌ی ئه‌و زانیاریانه‌ی له‌ رابردوو له‌ ماوه‌ی کرداری فیکردن فیریان بووه.

ئاستی تیگه‌یشتن: واته‌ توانای تیگه‌یشتن له‌ بابته‌که‌ی هه‌بیت و به‌ شیوازی تر توانای دارشته‌وه و کورتکردنه‌وه‌ی زانیاریه‌کانی هه‌بیت.

ئاستی جیه‌جیکردن: واته‌ توانای پراکتیزه‌کردنی ئه‌و زانیاریانه‌ی هه‌بیت، که پیشتر خویندوویه‌تی و له‌به‌ری کردوو هه‌ چوارچیوه‌ی به‌ش و بابته‌کانی داهاوو، یان له‌ ژیانی رۆژانه‌یدا بتوانیت سوود له‌و زانیاریانه‌ وه‌رگیریت و به‌کاربه‌یشتیت (رسول، ۲۰۱۴، ل ۴۶-۴۷).

۳-۱-۸-۳: ئاماده‌کردنی خشته‌ی تاییه‌تمه‌ندیه‌کان

خشته‌ی تاییه‌تمه‌ندی بریتیه‌ له‌ خشته‌یه‌ک، که ئامانجه‌ فیکرارییه‌کان و اتا ئه‌و ئامانجه‌ی پێویسته‌ به‌هۆی فیربوونه‌وه‌ به‌یترینه‌دی به‌ ناوه‌رۆکی بابته‌کانی خویندنی ئه‌کادیمی ده‌به‌ستیته‌وه و کیشی رێژه‌بیان دیاریده‌کات (الفرطوسی و المیدانی، ۲۰۲۱، ص ۸۰). بۆ دروستکردنی خشته‌ی تاییه‌تمه‌ند له‌به‌ر رۆشنایی کاتی به‌رده‌ست بۆ وه‌لامدانه‌وه و ره‌چاوکردنی ئامانجه‌ ره‌فتارییه‌کان به‌پێی ته‌مه‌ن و قوناغی خویندن تویژهران (۴۰) بره‌گه‌یان دیاریکرد له‌ جۆری پرسیاوی هه‌لبژاردن له‌ چه‌ند دانیه‌که‌ بۆ تاقیکردنه‌وه‌که، که له‌گه‌ل قوناغ و ئاستی قوتاییان گونجاوه. پاشان تویژهر خشته‌ی تاییه‌تمه‌ندی بۆ تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت ئاماده‌کردوو، که شیوه‌ی کوتایی له‌ خشته‌ی ژماره (۴) له‌ خواره‌وه خراوه‌ته‌روو:

خشته‌ی ژماره (۴) خشته‌ی تاییه‌تمه‌ندی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت

ژماره‌ی بره‌گه‌کانی تاقیکردنه‌وه	کیشی رێژه‌ی گرینگی ئامانجه‌کان			رێژه‌ی سه‌دی گرینگی بابته‌کان	ژماره‌ی لایه‌ره	بابته‌کان
	جیه‌جیکردن %۱۵	تیگه‌یشتن %۲۷	بیرهاتن %۴۸			
۱۷	۳	۶	۸	%۴۲	۲۱	بهندي يه‌که‌م - کیشوهری ئاسیا
۱۰	۱	۴	۵	%۲۶	۱۳	بهندي دووهم - کیشوهری ئوروپا
۱۳	۲	۵	۶	%۳۲	۱۶	بهندي سینیهم - کیشوهری ئه‌فریقیا
۴۰	۶	۱۵	۱۹	%۱۰۰	۵۰	کۆی گشتی

۴-۱-۸-۳: دانانی بره‌گه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت

له‌به‌ر رۆشنایی ئه‌م هه‌نگاوانه‌ی سه‌ره‌وه تویژهران بره‌گه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتییان ئاماده‌کرد، له‌ جۆری پرسیاوی بابته‌ی /هه‌لبژاردن له‌ چه‌ند دانیه‌که‌ به‌پێی ئاسته‌کانی (بیرهاتنه‌وه، تیگه‌یشتن، جیه‌جیکردن)، ژماره‌ی بره‌گه‌کان له (۴۰) بره‌گه‌ پیکهاتبوو به‌ شیوازی سه‌ره‌تایی.

۱-۵-۱-۸۳: رینماییه کانی ولامدانه وهی برگه کانی تاقیکردنه وه و ههله چنی

۱-۵-۱-۸۳: رینماییه ولامدانه وه

بۆ ئه وهی قوتابی بهرچا و پووونی له سهر شیوازی ولامدانه وهی برگه کانی تاقیکردنه وه که هه بیته، توێژهران کۆمه لیک رینماییه پیوئستییان له سهر وهی په ره ی یه که می تاقیکردنه وه که خسته پروو، رینماییه کان به شیوازیکی دارپژراون؛ که تیگه یشتنی قوتابی له چۆنیتهی ولامدانه وهی برگه کانی تاقیکردنه وه که ئاسانتر بکات و هانیان بدات بۆ ولامدانه وهی که دروست، وه که ئه وهی قوتابی پیوئسته هه موو پرسیاره کان به وردی بخوئینته وه و گشت برگه کان ولامدانه وه، هه روه ها سهرنجی بژارده کان بدات و ئه و ولامه هه لپژریت، که به دروستی ده زانیت، دوا ی دلنیا بوونه وهی له ولامی راست نیشانه ی (✓) به رانه بر به ولامه راسته که دابنیت، یا خود باز نه یه که به دهوری ولامه راسته که بکشیت.

۲-۵-۱-۸۳: رینماییه هه له چنی

مه به ست له رینماییه هه له چنی بریتیه له شیوازی دانانی ئه و نمره ی بۆ قوتابییان له تاقیکردنه وه که داده نریت، که پیوئسته له سهره تاوه به پیی ولامی نمونه یی بۆ پرسیاره کان (کللی ولامه کان) دیاری بکرت، بۆ ئه م مه به سته بۆ هه ر برگه یه کی تاقیکردنه وه که، ولامی راست یه که نمره ودره گرت و ولامی هه له یان جیهیلراو یان هه لپژاردنی زیاتر له به دیلیک سفر ودره گرت.

۱-۶-۱-۸۳: راستگی تاقیکردنه وهی ده ستکوت

راستگی هه ر ئامرازیکی ئه وه یه که ئه و توانا و تایبه تمه ندی و هه لوئیس و لیهاتوویه بیوئیت، که بۆ پیوانکردنی دارپژراوه، واته به کرده یی ئه و شته بیوئیت، که به مه به ستی پیوانکردنی دانراوه (عیسوی، ۱۹۹۹، ص ۴۵)، راستی یه که له گرنگترین تایبه تمه ندیه کان، که پیوئسته هه ر تاقیکردنه وه یه که هه بیته، ئاماره یه بۆ کارایی تاقیکردنه وه که و ئه و پله یه ی به ده ستیده هینیت له پیوانه کردنی ئه و مه به ستی بۆی دروستکراوه (کوافحه، ۲۰۱۰، ص ۱۰۹). به مه به ستی ده رهینانی راستی و دروستی تاقیکردنه وه که توێژهران چه ند ریگه یه کییان گرت به ر، به م شیوه ی خواره وه:

۱-۶-۱-۸۳: راستی رووکه ش

مه به ست له م جوړه راستیه ئه وه یه، که پیوه ریک یان تاقیکردنه وه یه که له پرووی رووکه شه وه چه نده گونجاو دره ده که ویت بۆ پیوانکردنی ئه و مه به ستی بۆی ئاماده کراوه، واته جوړی وشه کان، چۆنیته ی دارشتنی برگه کان، روونی و گونجاوی پرسیاره کان، رینماییه کانی تاقیکردنه وه که تا چ ئاستیک گونجاون (الجلبی، ۲۰۰۵، ص ۹۲). به مه به ستی به ده ستیهینانی راستی رووکه شی، تاقیکردنه وه که له شیوه ی فورمیکي درا به کۆمه لیک شاره زا و پسپۆر له بواره کانی جوگرافیا و ریگه کانی وانه وتنه وه و پیوانه و هه لسه نگاندن وه که له پاشکوی ژماره (۱)، دوا ی گه راندنه وهی ولامی پسپۆر و شاره زیان، له گه ل هه بوونی هه ندیک تیبینی بۆ چاکسازیکردن و دارشته وهی چه ند برگه یه که، ئاستی راستی رووکه شی تاقیکردنه وه که دره که وت که ریژه که ی (۹۰٪) بوو، ئه مه ش به به کارهینانی هاوکیشه ی (جی کوپه ر- J Cooper) بۆ دۆزینه وهی ریژه ی هاوپابوونی شاره زیان.

۲-۶-۱-۸۳: راستی ناوه روک

مه به ست لئی ئه نجامدانی پشکنین و شکارییه کی لۆژیکی ورده بۆ برگه و به شه کانی تاقیکردنه وه که، به مه به ستی دیاریکردنی ئاستی ویناکردنی پیوه ره که له پیوانه کردنی ئه و هه لوئیس و رهفتارانه ی بۆی ئاماده کراوه (الجلبی، ۲۰۰۵، ص ۸۹)، راستی ناوه روک یه که له باشترین جوړه کانی راستی بۆ تاقیکردنه وه کانی ده ستکوت، چونکه ناوه روکه که ی له ریگه ی خشته ی تایبه تمه ندیه وه دیاریده کريت (حسن، ۲۰۲۳، ل ۷۶). بۆ دلنیا بوون له راستی ناوه روک، توێژهران خشته ی تایبه تمه ندی و برگه کانی تاقیکردنه وه ییان به پیی ئامانجه رهفتارییه کان ئاماده کرد و دواتر خرانه به رده ستی کۆمه لیک له شاره زا و پسپۆرانی بواری ریگه کانی وانه وتنه وه و جوگرافیا، بۆ دلنیا بوون له گونجاوی ناوه روکی برگه کانی تاقیکردنه وه که و دره برینی راوبوچوونیان له سهر باشترکردنی تاقیکردنه وه که.

۷-۱-۸۳: ئەنجامدانی تاقیکردنەوہی دەستگەوت لەسەر نمونەى راپرسی

دوای ئامادەکردنی تاقیکردنەوہی دەستگەوت، توێژەر تاقیکردنەوہکی لەسەر نمونەى راپرسی جیبەجیکرد، کە ژمارەیان بریتی بوو لە (۱۰۰) قوتابی کۆری پۆلی هەشتەمی بنەرەتی، لە قوتابخانە بنەرەتیەکانی (ساسان و ژینی نوئی) بنەرەتی کۆران، هەردوو قوتابخانە سەر بە پەرودەى بنەسلاوون، بەهەمان شیوہى نمونەى ئەزموونی توێژینەوہکە، ئامانج لە ئەنجامدانی تاقیکردنەوہکە لەسەر نمونەى راپرسی ئەم خالانەى خوارەوہ بوو:

- دانیابوون لە پروونی برگەکانی تاقیکردنەوہک لە پرووی زمانەوانی و دارپشتنەوہ.
- دیاریکردنی کاتی پێویست و گونجاو بۆ وەلامدانەوہى تاقیکردنەوہکە.
- ھەژمارکردنی ھاوکۆلکەى گرانی و ئاسانی بۆ برگەکانی تاقیکردنەوہکە.
- دیاریکردنی ھاوکۆلکەى ھیزی جیاکاری برگەکان.
- دۆزینەوہى ئاستی کاریگەرى جیگەرەوہ ھەلەکان.
- زانینى ئاستی ھاوکۆلکەى جیگەری تاقیکردنەوہکە.

۸-۱-۸۳: دیاریکردنی کاتی تاقیکردنەوہکە:

لەمیانەى جیبەجیکردنی تاقیکردنەوہکە لەسەر نمونەى راپرسی، توێژەر بۆی دەرکەوت، کاتی پێویست و گونجاو بۆ وەلامدانەوہى تاقیکردنەوہکە (۳۵) خولەکە، ئەویش لەرێگەى تۆمارکردنی کاتی وەلامدانەوہى قوتابی یەکەم و کۆتا قوتابی، بە جیبەجیکردنی ئەم ھاوکیشەى خوارەوہ:

$$\text{کاتی تاقیکردنەوہکە} = \frac{\text{کاتی فیرخوازی یەکەم} + \text{کاتی فیرخوازی دووہم} + \text{کاتی فیرخوازی سێیەم} \dots \text{ھتد}}{\text{کۆى گشتی}}$$

۹-۱-۸۳: شیکردنەوہى ئاماری بۆ برگەکانی تاقیکردنەوہ

دوای جیبەجیکردنی ئامرازەکە لەسەر نمونەى راپرسی، کە ژمارەیان (۱۰۰) قوتابی بوو، نمرەکانیان بە ریکوپیکی لە نمرە نزمەوہ بۆ نمرە بەرز ریکخرا، بە پشتبەستن بە کۆى نمرەکانیان دوای ھەلەچنی وەلامەکان، پاشان بۆ دیاریکردنی کۆمەلەى نمرە بەرز و نمرە نزم، ریزەى ۲۷٪ ئەو قوتابیانیەى زۆرتین نمرەیان بەدەستھێناوہ و ۲۷٪ ئەوانەى کەمترین نمرەیان بەدەستھێناوہ ھەلبژێردران، ئینجا بەپێى ئەو داتایانەى بەدەستھاتن، توێژەر دەستیکرد بە شیکردنەوہى برگەکانی تاقیکردنەوہکە بەم شیوہیە:

۱-۹-۱-۸۳: ھاوکۆلکەى گرانی و ئاسانی

ھاوکۆلکەى گرانی بریتیە لە ریزەى سەدى ئەو قوتابیانیەى بە ھەلە وەلامی پرسیارەکان داوہتەوہ (کوافخە، ۲۰۱۰، ص ۱۴۹)، یاخود ئەو ئاستە ئالۆزەى، کە قوتابی پووبە پرووی دەبیتەوہ لە وەلامدانەوہى دروستی تاقیکردنەوہدا (الزامی و اخرون، ۲۰۰۹، ص ۳۶۸)، ھاوکۆلکەى ئاسانیش ریزەى سەدى ئەو قوتابیانیەى، کە بە دروستی وەلامی پرسیارەکە دەدەنەوہ (سلیمان و ابوعلام، ۲۰۰۹، ص ۳۱۲). پێویستە لەسەر توێژەر ئەو برگە و پرسیارانەى، کە زۆر قورسن یان زۆر سوکن لە تاقیکردنەوہکە دووریان بخاتەوہ؛ لەبەر ئەوہى لە توانایاندا نییە جیاوازی تاکایەتى لەنیوان تاکەکاندا بکات، ھەرۆک (الرؤسان و اخرون، ۱۹۹۲؛ Bloom, et al, 1979) ئامازە بەوہ دەکەن، کە برگەى تاقیکردنەوہ بە پەسند دادەنریت، ئەگەر ئاستی گرانیان لەنیوان (۰.۲۰ - ۰.۸۰) (شیخو، ۲۰۲۳، ل ۱۰۴).

بەپێى داتا بەردەستەکان ھاوکۆلکەى گرانی و ئاسانی بۆ ھەر برگەىک لە برگەکانی تاقیکردنەوہکە دۆزرایەوہ، لە ئەنجامدا دەرکەوت کە ئاستی گرانی برگەکانی تاقیکردنەوہکە کەوتە نیوان (۰.۲۰ - ۰.۷۲)، ئەمەش ئەوہ دەرەخات، کە سەرچەم برگەکان ئاستی گرانیان پەسندە؛ جگە لە برگەکانی ژمارە (۲۳، ۹)، کە ئەم دوو برگەى ئاستی گرانیان نەگەیشتە ئاستی پەسند، بۆیە لە تاقیکردنەوہکە دوورخرانەوہ، وەک لە خستەى ژمارە (۶) بەوردی ئەنجامی ئاسانی و گرانی گشت برگەکانی تاقیکردنەوہکە خراوەتە پروو.

۲-۹-۱-۸۳: ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری برهه‌كان

مه‌به‌ست له ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری توانای برهه یاخود پرسیااری دیاریکراوه بۆ جیاوازیکردن له‌نیوان قوتاییان به‌پیتی ئاستی زانیاریان له‌سەر ناوهرۆکی بابته‌ی ئه‌كادیمی له‌په‌نگه‌ی ئه‌و نمره‌یه‌ی له‌سەر وه‌لامدانه‌وه‌ی پرسیااره‌که به‌ده‌ستیده‌هینیت (احمد و الدیب، ۲۰۱۷، ص ۲۲۱)، برهه و پرسیااری باش و متمانه‌پنکراو ئه‌وه‌یه، که هیزی جیاکارییه‌کی به‌رزی هه‌بیت و بتوانیت جیاوازی له‌نیوان ئه‌و که‌سانه‌ بکات، که توانا و ئاستیان به‌رزه و وه‌لامه‌کان به‌ راستی ده‌ده‌نه‌وه، له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ی توانا و ئاستیان نزمه و لاوازن له‌و دیارده‌ی تیسته‌که پیوانی ده‌کات (Ebil,1979,263)، هه‌روه‌ها بۆ بریاردان له‌سەر ئاستی جیاکاری برهه‌کان پشت به‌ پیوه‌ری (Ebel,1979,p.267) به‌سترا به‌ مه‌به‌ستی قبولکردن یان ره‌تکردنه‌ویان، به‌م شیوه‌یه خواره‌وه وه‌ک له‌ خشته‌ی (ه) هاتوه:

خشته‌ی ژماره (ه) پیوه‌ری (ئیبیل) بۆ به‌راورکردنی هیزی جیاکاری و بریاردان له‌سەر برهه

به‌های ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری	هه‌سه‌نکاندن‌ی برهه
۰.۴۰ - و زیاتر	برهه‌کی زۆر باش
۰.۳۰ - ۰.۳۹	برهه‌کان باش و قبولکراون
۰.۲۰ - ۰.۲۹	ئهم برهه‌کانه له‌سەر هه‌یلى سوورن و پڤویستیان به‌ ده‌ستکاری و کۆرپانکاریکردن هه‌یه
۰.۱۹ و که‌متر	ئهم برهه‌کانه لاوازن و ده‌بیت پیویسته دوربخه‌ینه‌وه

دوای به‌کاره‌ینانی ھاوکیشه‌ی جیاکاری بۆ گشت برهه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌که، ئه‌نجامی جیاکاری برهه‌کان له‌نیوان (۰.۳۰ - ۰.۶۳) بوون، جگه له برهه‌کانی ژماره (ه، ۸، ۹، ۲۳، ۲۸، ۴۰)، که ریزه‌ی هیزی جیاکاریان که‌متر بوو له (۰.۲۰)، به‌ هۆیه‌شه‌وه ئهم شه‌ش برهه‌یه له تاقیکردنه‌وه‌که ده‌ره‌ینران و ره‌شکرانه‌وه، بروانه خشته‌ی ژماره (۶) که وورده‌کاری ئه‌نجامه‌کانی هیزی جیاکاری تیا‌دا خراوه‌ته‌پوو.

خشته‌ی ژماره (۶)

ھاوڪۆلكه‌ی گرانی و ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری بۆ برهه‌کانی تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وت

ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری	ھاوڪۆلكه‌ی گرانی	وه‌لامه‌ راسته‌کان		ژماره‌ی برهه‌کان	ھاوڪۆلكه‌ی جیاكاری	ھاوڪۆلكه‌ی گرانی	وه‌لامه‌ راسته‌کان		ژماره‌ی برهه‌کان
		گروپی نمره به‌رز 27%	گروپی نمره نزم 27%				گروپی نمره به‌رز 27%	گروپی نمره نزم 27%	
0.30	0.59	15	7	21	0.44	0.37	23	11	1
0.48	0.31	25	12	22	0.33	0.20	26	17	2
-0.07	0.85	3	5	23	0.41	0.24	26	15	3
0.30	0.59	15	7	24	0.15	0.22	23	19	4
0.48	0.46	21	8	25	0.30	0.26	24	16	5
0.52	0.44	22	8	26	0.33	0.28	24	15	6
0.30	0.52	17	9	27	0.44	0.37	23	11	7
0.04	0.61	11	10	28	0.00	0.48	14	14	8
0.52	0.59	18	4	29	0.11	0.09	26	23	9
0.48	0.39	23	10	30	0.30	0.33	22	14	10
0.41	0.39	22	11	31	0.59	0.41	24	8	11
0.37	0.59	16	6	32	0.41	0.54	18	7	12
0.48	0.28	26	13	33	0.30	0.59	15	7	13
0.37	0.26	25	15	34	0.33	0.65	14	5	14
0.30	0.63	14	6	35	0.30	0.44	19	11	15
0.33	0.72	12	3	36	0.37	0.48	19	9	16
0.30	0.67	13	5	37	0.37	0.52	18	8	17
0.33	0.35	22	13	38	0.63	0.35	26	9	18
0.44	0.52	19	7	39	0.30	0.67	13	5	19
0.04	0.72	8	7	40	0.37	0.37	22	12	20

تیبینی: ئه‌و بره‌گانه‌ی به‌ په‌نگی زه‌رد په‌نگراون لابران، به‌هۆی نه‌گه‌یشتیان به‌ ھاوڪۆلكه‌ی ئاسانی و گرانی یاخود ھاوڪۆلكه‌ی جیاکاری په‌سند.

۳-۹-۱-۸۳: کارایی جیگره وه هلهکان

ئهم کرداره پرۆسهی بریاردانه له سهر شیاوی جیگره وه هلهکان، مه بهست لینی ئه وهیه، که جیگره وه هلهکان تا چند بۆ قوتابییان له کاتی وهلامدانه وهدا سهرنجراکیشن (دلیمی و مهداوی، ۲۰۰۵، ص ۹۳)، جیگره وهی هله کاتیک کاریگر و گونجاو ده بیته، که ژماره ی قوتابییه لاوازهکان (کومه له ی نمره نزم) ئه وانیه جیگره وه هله که بیان هه لێژاردوه، زیاتریته له قوتابییه ئاست بهرزهکان (کومه له ی نمره بهرز) که وهلامی بژاردیه هه له بیان داوه ته وه (عزام واخرون، ۲۰۱۷، ص ۸۲).

تویژه ران بۆ دلنیا بوون له کارایی جیگره وه هه له کانی هه ر بره گه یه ک له بره گه کانی تاقیکردنه وه که، هاوکیشه ی کاراییان بۆ وهلامه کانی نمونه ی به رایی به کارهینا، دوا ی ئه وهی وهلامه کان هه له چنی بۆ کرا؛ ئه نجامه کان ئه وه بیان ده رخت، که رێژه ی ئاستی کارایی جیگره وه هه له کان بۆ (۳۵) بره گه که وه نیوان (-۰.۰۴ - ۰.۳۷)، ئه مه ش واتای ئه وهیه هه موو جیگره وه کانی ناو ئه و بره گانه کارا و سهرنجراکیش بوون، جگه له جیگره وه هه له کانی بره گه کانی ژماره (۸ و ۹ و ۲۳ و ۲۸ و ۴۰)، که ئاستی کارایی جیگره وه هه له کانیان نه گه یشته ئاستی په سند و لابردان.

۳-۱-۱۰: جیگری تاقیکردنه وه

مه بهست له جیگری تاقیکردنه وه ئه وهیه، که تاقیکردنه وه که هه مان ئه نجام به دهسته وه بدات، ئه گه ر له سهر هه مان کومه له و هه مان بارودۆخ جیبه جیکرایه وه (ملحم، ۲۰۱۰، ص ۲۴۹). تویژه ران ئاستی جیگرییان بۆ بره گه کانی تاقیکردنه وهی ده سته وت ده رهینا به به کارهینانی هاوکیشه ی (ئه لفا کرۆنباخ) له سهر ئه نجامه کانی تاقیکردنه وهی نمونه ی راپرسی، هاوکیشه ی (ئه لفا کرۆنباخ) یه کدهنگی ناوخۆیی ده پیوتیت و به وردی له ئه نجامه کانی جیاده کریته وه، به هه ژمارکردنی په یوهندی نیوان هه ر بره گه یه ک له بره گه کانی تاقیکردنه وه که و دۆزینه وهی په یوهندی نیوانیان، که رێژه ی جیگری تیدا ئاماژه یه بۆ راده ی یه کدهنگی نیوان بره گه کان (عوده، ۲۰۱۴، ص ۳۴۹)، له ئه نجامدا ده رکه وت به های جیگری تاقیکردنه وه که بریتی بوو له (۰.۸۲)، که ئه مه ش رێژه یه کی بهرز و په سندکراوه، هه روه ک (Gronlund) ئاماژه به وه ده کات، که هه ر تاقیکردنه وه یه ک جیگریه که ی له نیوان (۷۰-۹۰) بیت به تاقیکردنه وه یه کی باش داده نریت (حسن، ۲۰۲۳، ل ۷۷).

۳-۱-۱۱: تاقیکردنه وه که به شیوه ی کۆتایی

دوا ی ئه نجامدان و ته واوکردنی ریکار و مه رجه کانی تاقیکردنه وه یه کی باش، تاقیکردنه وه که به شیوه ی کۆتایی ئاماده یه بۆ جیبه جیکردن؛ که له (۳۴) بره گه پیکهات له جۆری پرسیا ری بابه تی/هه لێژاردن له چه ند دانه یه ک، کاتی پیوستیش بۆ وهلامدانه وهی (۳۵) خوله ک بوو.

۳-۹: جیبه جیکردنی تاقیکردنه وهی پاشه کی ده سته وتی خویندن

به یارمه تی مامۆستای بابه ت و ئاماده بوونی تویژه ران وه کو چاودیری به رپوهه چوونی ئه نجامدانی تاقیکردنه وه که، دوا ی ئاگادارکردنه وهی پيشوه خته ی قوتابییان، تاقیکردنه وهی ده سته وت له سهر هه ردوو کومه له ی تویژه نه وه که له یه ک کاتدا و له رۆژی دووشه ممه ریکه وتی (۲۰۲۵/۴/۲۱) جیبه جیکرا، دوا ی ئه وهی قوتابییانی هه ردوو کومه له ی تویژه نه وه که تاقیکردنه وه که بیان ئه نجامدا له ماوه ی (۳۵) خوله ک په ریه ی تاقیکردنه وه که کۆرایه وه، کرداری راستکردنه وهی وهلامه کان ئه نجامدا به پپی کلیلی راستکردنه وه به و پپییه ی بهرزترین نمره (۳۴) نمره یه و نزمترینی (سفر) داندا، که ژماره ی ته واوی بره گه کان (۳۴) بره گه بوون، پاشان داتاگان خرا نه ئه و لیستانه ی که بۆ ئه م مه بهسته ئاماده کرابوون، بۆ ئه وهی شیکاری ئاماری گونجاو بۆ ئه نجامه کانی قوتابییانی هه ردوو گروپ له سهر تاقیکردنه وه کان ئه نجامداریت له ریکه ی به کارهینانی به رنامه ی (SPSS).

۴-خستنه پرووی نهجامه کان و شیکردنه وهیان

۴-۱: خستنه پرووی نهجامی گرمانهی سفری توپژینه وه که

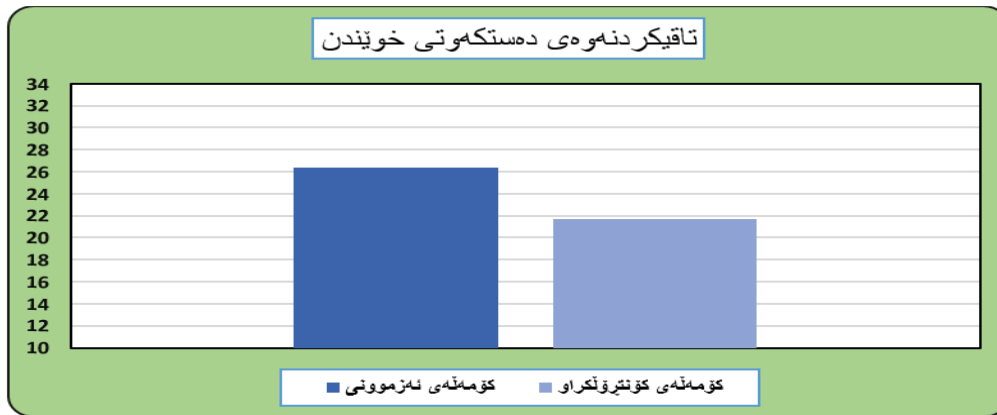
جیاوازی ماناداری ناماری نییه له ناستی به لگه داری (۰.۰۵) له نیوان ناوهنده ژمیری قوتابیانی گروپی نه زمونی، که به گویرهی ستراتیژیتهی خانهی فیربوون وانهی بابه ته کومه لایه تیبه کانیاان خویندوه، له گه ل ناوهنده ژمیری قوتابیانی گروپی کونترۆلکراو، که هه مان بابه تیان به ریگه ی ناسایی خویندوه، له سه ر تا قیکردنه وه ی پاشه کی ده سته وه تی خویندن.

پاش جیه جیکردنی نه و تا قیکردنه وه ی بۆ سه لماندنی دروستی نه م گرمانه یه ناماده کرا و به سه ر قوتابیانی هه ردوو گروپی توپژینه وه که جیه جیکرا، ناوهنده ژمیره یی و لادانی پیوه ری بۆ نمره کانی تا قیکردنه وه ی ده سته وه تی خویندنی قوتابیانی هه ردوو گروپی توپژینه وه له بابه ته کومه لایه تیبه کان-جوگرافیا ده رهینران، ئینجا تا قیکردنه وه ی (T-Test) بۆ دوو نمونه ی سه ره به خو یی یه کسان به کارهات، بۆ زانینی جیاوازی ناماری له نیوان نمره کانی قوتابیانی هه ردوو کومه له ی توپژینه وه که، که نهجامه کان وه که له خسته ی ژماره (۷) به م شیوه ی خواره وه بوون:

خسته ی ژماره (۷) نهجامی (T-Test) بۆ زانینی جیاوازی نیوان ناوهنده ژمیری قوتابیانی هه ردوو کومه له له تا قیکردنه وه ی پاشه کی ده سته وه تی خویندن

به های ناماری له ناستی (0.05)	به های (T-Test)		پله ی نازاد	لادانی پیوه ری	ناوهندی ژمیره یی	ژماره ی نه نامان	کومه له
	خسته یی	هه ژمارکراو					
جیاوازی هه یه	2.013	3.319	46	4.353	26.417	24	نه زمونی
				5.417	21.708	24	کونترۆلکراو

له خسته ی سه ره وه دا ده رکه وت، که ناوهندی ژمیره یی نمره کانی گروپی نه زمونی له تا قیکردنه وه ی پاشینه ی ده سته وه تی خویندن بریتیه له (۲۶.۴۱۷) به لادانی پیوه ری (۴.۳۵۳)، له کاتیکدا ناوهنده ژمیره یی نمره کانی قوتابیانی کومه له ی کونترۆلکراو بریتی بوو له (۲۱.۷۰۸) به لادانی پیوه ری (۵.۴۱۷)، بۆ به راوردکردنی هه ردوو ناوهندی ژمیره یی تا قیکردنه وه ی (T-Test) به کارهات، هه روه کو له هه مان خسته دا ده رکه وه ییت، که به های (T) ی هه ژمارکراو بریتیه له (۳.۳۱۹) و گه وره تره له به های (T) ی خسته یی (۲.۰۱۳) له ناستی به لگه داری (۰.۰۵) و به پله ی نازادی (۴۶)، نه مه ش نه وه ده رده خات، که جیاوازی ماناداری ناماری هه یه له نیوان ناوهنده ژمیری ناستی ده سته وه تی قوتابیانی گروپی نه زمونی به به راورد به ناستی ده سته وه تی قوتابیانی گروپی کونترۆلکراو، له به رژه وهندی گروپی نه زمونی، واته وانه وتنه وه له ریگه ی به کارهینانی ستراتیژیتهی خانه ی فیربوون کاریگه ری هه یه له سه ر به رزکردنه وه ی ناستی ده سته وه تی قوتابیانی له بابه ته کومه لایه تیبه کان - جوگرافیا به به راورد به ریگه ی ناسایی، به م نهجامه ش گرمانه ی سفری، که توپژره له سه رته دایناوو ره تده کریتته وه و گرمانه ی جیگه وه په سندن ده کریت، واته هه بوونی جیاوازی ناماری له نیوان هه ردوو گروپ. پروانه شیوه ی ژماره (۳).

شیۆه‌ی ژماره (٣) خسته‌پرووی جیاوازی نیوان ناوه‌ندی ژمیره‌یی نمره‌کانی قوتابیانی هه‌ردوو کۆمه‌له‌ی توێژینه‌وه‌که له تاقیکردنه‌وه‌ی ده‌ستکه‌وتی خویندن

بۆ زانینی قه‌باره‌ی کاریگه‌ری ستراتیژیته‌ی خانه‌ی فیربوون له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن قوتابیانی، هاوکۆله‌ی ئاماری قه‌باره‌ی کاریگه‌ری ئیئا سکویر (η^2) و هاوکیشه‌ی کوهین (d) به‌کارهینرا، که تایه‌ته به‌ شیه‌ته‌لکردنه‌وه‌ی جیاوازییه‌یه‌کیه‌کان. ئه‌نجامه‌کانیش به‌م شیۆه‌یه‌ بوون، که له‌ خسته‌ی ژماره (٨) خراوه‌ته‌پروو:

خسته‌ی ژماره (٨) خسته‌پرووی قه‌باره‌ی کاریگه‌ری ئیئا سکویر (η^2) کوهین (d)

قه‌باره‌ی کاریگه‌ری	ئاسته‌کانی قه‌باره‌ی کاریگه‌ری			به‌های کاریگه‌ری هه‌ژمارکراو	ئامرازی به‌کارهاتوو	به‌های (T) هه‌ژمارکراو
	گه‌وره	ناوه‌ند	بچووک			
گه‌وره	0.14	0.06	0.01	0.193	η^2	3.319
گه‌وره	0.8	0.5	0.2	0.979	D	

له‌م خسته‌ی سه‌ره‌وه‌دا ده‌رده‌که‌ویت، که به‌های کاریگه‌ری هه‌ژمارکراو له‌سه‌ر هاوکۆله‌ی ئیئا سکویر (η^2) بریتیه‌یه له (٠.١٩٣) و به‌های کوهین (d) بریتیه‌یه له (٠.٩٧٩)، ئه‌م ئه‌نجامانه‌ش ئه‌وه ده‌رده‌خات، که قه‌باره‌ی کاریگه‌ری ستراتیژیته‌ی خانه‌ی فیربوون به‌پله‌یه‌کی گه‌وره‌یه له‌سه‌ر ده‌ستکه‌وتی خویندن قوتابیانی پۆلی هه‌شته‌می بنه‌په‌تی، ئه‌مه‌ش نیشانه‌ی بوونی به‌لگه‌داری کردارییه‌ بۆ به‌کارهینانی ستراتیژیته‌ی خانه‌ی فیربوون له‌ وانه‌وتنه‌وه‌ی بابته‌ کۆمه‌له‌یه‌تییه‌کان- جوگرافیا.

٤-٢ : شیکردنه‌وه‌ی ئه‌نجامه‌کانی په‌یوه‌ست به‌ ده‌ستکه‌وتی خویندن و گه‌توگۆکردنیان

ئه‌نجامه‌ به‌ده‌سته‌هاتوو‌ه‌کانی توێژینه‌وه‌که ئاماژه به‌ه‌بوونی جیاوازی ئاماری ده‌که‌ن له‌ ئاستی به‌لگه‌داری (٠.٠٥) له‌نیوان هه‌ردوو گروپی توێژینه‌وه‌که له‌ گۆراوی ده‌ستکه‌وتی خویندن پاشی، له‌ به‌رژه‌وه‌ندی سه‌رکه‌وتنی گروپی ئه‌زمونی، که بابته‌که‌یان به‌ ستراتیژیته‌ی خانه‌ی فیربوون خویندوو، به‌ به‌راورد به‌ گروپی کۆنترۆڵکراو، که بابته‌که‌یان به‌ریگه‌ی ئاسایی خویندوو. توێژه‌ر هۆکاری ئه‌م ئه‌نجامه‌ ده‌گه‌رینیته‌وه‌ بۆ ئه‌م خالانه‌ی خواره‌وه‌:

- ستراتیژیته‌ی خانه‌ی فیربوون، ستراتیژیته‌ی هاوچه‌رخه، که هانی قوتابیانی ده‌دات له‌سه‌ر پرسیارکردن و ده‌رپینی بیروبۆچوونه‌کانیان له‌ریگه‌ی گه‌توگۆکردنه‌وه، هه‌روه‌ها کار ده‌کات بۆ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی بیرکردنه‌وه‌ی قوتابیانی له‌ریگه‌ی په‌یوه‌ندی ئه‌رینی له‌نیوان بیرکردنه‌وه‌یان و ئاگیان له‌ یاسا و هونه‌ره‌کانی پرسیارکردن، توانای به‌کارهینانی ئه‌م هونه‌رانه‌ش به‌شداره له‌ گه‌شه‌پیدانی توانای قوتابیانی بۆ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی ده‌ستکه‌وتی خویندن و رووبه‌رووبوونه‌وه‌ی سه‌ختی و دژوارییه‌کانی فیربوون.

- له ستراتيجيەتي خانەي فيربوون، به کارهينانی شينوازي پرسيارکردن له نيوان قوتابيان، يارمه تيدره به راستکردنه وهی هه له تيگه يشتن له زانياريه کان، ئەمەش له ريگه ي پيدانی فيدباکی خيرا و کاریگەر؛ بۆ هه لسه نگاندنی په روه دهی له هه موو قوناغه كاندا، كه هاوکاره له دهستيشانکردنی خاله به هيزه كان و په ره پيدانیان، هه روه ها دیاریکردنی خاله لاوازه كان، به مه به ستي چاره سه رکردنیان.

- پيکه وه کارکردنی قوتابيان له گروهه كانی خانەي فيربووندا، گه شه به رۆحي هاوکاری نيوان فيرخوازان ده دات و يارمه تيان ده دات، زانياريه کان له نيوان خوياندا هاوبه ش بکن و هه له کانيشيان له ريگه ي گفتوگووه چاره سه ر بکن.

- ستراتيجيەتي خانەي فيربوون رۆلي ماموستا له وانه بيژه وه ده گورپت بۆ رۆلي رپيه ر و سه ره رشتيار و ئاراسته کار، ئەمەش ده بيته هۆي ئە وهی، كه قوتابيان هه ست بکن خويان سه رچاويه کی گرنگی زانست و زانيارين، و زانيارى له نيوان خويان ئالوگور ده کن، كه ئەمەش کاریگه ريه کی ئەرينی له سه ر به رزکردنه وهی ئاستی ده سته وهی قوتابيان هه بووه.

- ستراتيجيەتي خانەي فيربوون له فيربوونی بابه تي جوگرافيا دا شينوازيکی نوئ و کاریگه ره، كه قوتابيان وه کو سه رچاوه ي زانيارى داده نيوت، نه ک ته نها وه رگر، به هۆي هاوکاری و چالاکی پيکه وه ي، کاریگه ري ئەرينی له سه ر پيشه وتنی ئە کادیمی ده سته وهی قوتابی هه يه.

- له هه ر وانه يه کی فيرکاري دا قوتابيان گفتوگو ي زانستی و رافه و ليکدانه وه يان بۆ بابه ته كه کردوه، سه ره نجام تيگه يشتنی ته وایان له سه ر بابه تي وانه كه لا دروست بووه، به مه ش تويزه ر وايده بينيت، كه ستراتيجيەتيکی گونجاوه بۆ وتنه وهی بابه ته کومه لايه تيه کان - جوگرافيا بۆ پۆلي هه شته می به ره تي.

- ئەنجامي ئەم تويزينه وه يه هاو رايه له گه ل ئەنجامي تويزينه وه كانی (Katrini, 2018 - عباس، ۲۰۱۹ - الشامي، ۲۰۲۲)، كه ده ريان خستوه ستراتيجيەتي خانەي فيربوون کاریگه ري هه بووه له سه ر زيادکردنی ده سته وهی خویندن.

۵- ئەنجام و پاسپارده و پيشنيازه كان

۱- ئەنجامه كان

له به ر رۆشنايی ئەنجامه كانی تويزينه وه ي ئیستا، تويزه ران گه يشتنه ئەو ئەنجامانه ي خواره وه:

۱- به کارهينانی ستراتيجيەتي خانەي فيربوون له وانه وتنه وهی بابه ته کومه لايه تيه کان - جوگرافيا، کاریگه ري کارا و به رچاوی هه يه، به راورد به ريگه ي ئاسايی، له سه ر به رزکردنه وهی ده سته وهی خویندن قوتابيان.

۲- وانه وتنه وه له ريگه ي به کارهينانی ستراتيجيەتي خانەي فيربوون، بۆته هۆي زيادبوونی ئاره زووی قوتابيان بۆ خویندن بابه ته كه، چونكه يارمه تيدره بووه له دروستکردنی كه شيکی چالاك و کارا له پۆلا.

۳- ستراتيجيەتي خانەي فيربوون رۆلي قوتابی له رۆليکی پاسيفه وه، كه پشت به له به رکردن و گيرانه وهی زانيارى ده به ستي، ده گورپت بۆ رۆليکی ئەرينی چالاك، له سه ر به مه می بيرکردنه وهی زانستی له ريگه ي ره خساندن هه لي پرسيارکردن و گفتوگو ي زانستی.

۴- وانه وتنه وه له ريگه ي به کارهينانی ستراتيجيەتي خانەي فيربوون، بۆته هۆي زيادبوونی متمانه به خو بوونی قوتابيان و نه مانی شه رم و ترس له به شداریکردن و راستکردنه وهی هه له كاندا.

هه به کارهينانی ستراتيجيەتي خانەي فيربوون، يارمه تيدره بۆ ده رکه وتنی رۆل و كه سايه تي قوتابی به رزکردنه وهی ئاستی ئە کادیمیيان، هه روه ها کاریگه ري کارا و به رچاوی هه يه، له سه ر گه شه پيدانی کومه ليک کارامه يی له قوتابيان، كه گرنگترينيان کارامه يی له دارشتنی پرسيار و شينوازي وه لامده نه وه يه تي.

۲-۵: پاسپاردەكان

تويژەران لە بەر رۆشنایی ئەنجامەکانی تويژینەووەکە، ئەم پاسپاردانەى خوارەو دەخەنەرۆو:

- ۱- بەکارهينانى ستراتيجيه تى خانەى فيربوون لە وانهوتنەووەدا، لەلایەن مامۆستايانى بابەتە کۆمەلایەتییەکانى پۆلى هەشتەمى بنەرەتى
- ۲- ریکخستنى خولى مەشق و راهينان بۆ مامۆستايان و ئاشناکردنيان بە ستراتيجيه تەکانى فيربوونى چالاک، لەنيوانيشياندا ستراتيجيه تى خانەى فيربوون و چۆنیه تى جيبه جیکردنيان لە وانهوتنەووەدا.
- ۳- ئامادەکردنى ريبەرپه ک بۆ مامۆستايان، کە ناو و هەنگاوەکانى جيبه جیکردنى ئەو ستراتيجيه تانەى تیدا بيت، کە کاراييان لەسەر بەرزکردنەووەى ئاستى قوتابى بە تويژینەووەى ئەزموونى سەلمینراو.
- ۴- کەمکردنەووەى بەکارهينانى رېگه ئاسایى لە وتنەووەى بابەتى جوگرافيا و گۆرپىنى ئاراسته تى وانه فيرکارپيه کان لە تيۆريه وە بۆ پراکتیکى، بە سوودوهرگرتن لە ستراتيجيه تەکانى فيربوونى چالاک، کە قوتابى دەکەنە تەوهرى سەرەکی پرۆسەى فيربوون و کاراييان لەسەر بەرزکردنەووەى ئاستى دەستکەوت و زانیاری قوتابيان سەلمینراو، لەوانەش خانەى فيربوون.

۳-۵: پيشنيازه كان

لە بەر رۆشنایی دەرئەنجامەکانى تويژینەووەکەدا تويژەران ئەم پيشنيازانەى خوارەو دەکەن:

- ۱- ئەنجامدانى تويژینەووەى زياتر لەسەر بەکارهينانى ستراتيجيه تى خانەى فيربوون لەگەل گۆراوى پاشکوى تر، جگە لە دەستکەوتى خویندن.
- ۲- ئەنجامدانى تويژینەووەى بەراوردکاری لەنيوان ستراتيجيه تى خانەى فيربوون و ستراتيجيه تەکانى ترى فيربوونى چالاک، لەسەر دەستکەوتى خویندن لە بابەتە کۆمەلایەتییەکان.
- ۳- ئەنجامدانى تويژینەووەى هاوشيوه تى ئەم تويژینەووەیه لەسەر قوناغەکانى ترى خویندن، هەرودها لەسەر بابەتەکانى ترى خویندن.

- الشرييني و اخرون (٢٠١٣)، زكريا احمد و صادق، يسرية انور و القرني، محمد سالم محمد و مطحينة، سيد خالد، مناهج البحث في العلوم التربوية والنفسية والاجتماعية، ط١، مكتبة الشقري، الرياض، السعودية.
- شلال، عباس على (٢٠٢٤)، بحث التربوي من السمنار الى المناقشة، ط١، مكتبة دار العربية للنشر والتوزيع، بغداد.
- شيخو، نارين كمال (٢٠٢٣)، اثر استراتيجي بيكس (PECS) وشبكة الاسئلة في تحصيل مادة الجغرافية لدى طالبات الصف الحادي عشر والتنمية تفكيرهن الايجابي، اطروحة دكتوراه (غير منشورة)، كلية التربية، جامعة صلاح الدين، اربيل، العراق.
- الطناوي، عفت مصطفى (٢٠١٣)، التدريس الفعال تخطيطه-مهاراته-استراتيجياته-تقويمه، ط٣، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان
- عباس، بشائر فاضل عليوي (٢٠١٩)، اثر استراتيجية خلايا التعلم في التحصيل والتنمية التفكير الابداعي لدى طالبات الصف الاول المتوسطة في مادة التاريخ، رسالة الماجستير (غير منشورة)، كلية التربية الاساسية، جامعة بابل، العراق.
- عبيد، علي حمزه جواد (٢٠٢٢)، اثر استراتيجي تدوين ملاحظات وقراءة الصورة في تحصيل مادة الاجتماعيات لدى طلاب الصف الثاني المتوسط، رسالة الماجستير، كلية التربية الاساسية، جامعة بابل، العراق.
- عرنوسي، ضياء عويد حربي و حسناوي، دعاء عباس عبدالكاظم (٢٠١٩)، اثر استراتيجي التقويم البنائي والتقويم البديل في التحصيل طالبات المرحلة الاعدادية في مرحلة الاعدادية في مادة القواعد اللغة العربية، مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، مجلد٩، عدد٢، العراق.
- عزام، عبدالمرضي حامد وقششير، محمد توفيق ابراهيم و احمد، محمد على محمد (٢٠١٧)، اساسيات الاستدلال والتنبؤ الاحصائي، ط١، دار التعليم الجامعي، الاسكندرية، مصر.
- العزاوي، رحيم يونس كرو (٢٠٠٨): مقدمة في منهج البحث العلمي، ط١، دار النجلة، عمان، الاردن.
- عودة، احمد سليمان (٢٠١٤)، القياس والتقويم في العملية التدريسية، دار الامل للنشر والتوزيع، عمان.
- العيسوي، عبدالرحمن محمد (١٩٩٩)، القياس والتجريب في علم النفس والتربية، ط١، دار المعرفة الجامعية، الاسكندرية، مصر.
- الفرطوسي، على سموم و الميداني، شذى فؤاد (٢٠٢١)، التقويم التربوي المستمر وتطبيقاته العملية، ط١، دار الفكر العربي للطباعة والنشر والتوزيع، القاهرة.
- كوافحة، تيسير مفلح (٢٠١٠)، القياس والتقييم و اساليب القياس والقياس والتشخيص في التربية الخاصة، ط٣، دار المسيرة للنشر والتوزيع، عمان.
- محمد، حيدر (٢٠١١)، ماموستاى سهركهوتوو له كهسايمتى و كارايى پيشهبيدا، چاپى يهكم، چاپخانهى مناره، هوليز.
- محمد، محمد احمد (٢٠٢١)، ريگهكانى وانهوتتهوه له سهردهمى تمكتهلوزيادا، دهزگاي روانگه، چاپى يهكم، هيريمى كوردستان، عيراق.
- ملحم، سامى محمد (٢٠١٢)، القياس والتقويم في التربية وعلم النفس، ط٦، دار المسيرة للنشر والتوزيع والطباعة، عمان.
- نصرالله، عمر عبدالرحيم (٢٠١٠)، تدنى مستوى التحصيل والانجاز المدرسي-اسبابه وعلاجه، ط٢، دار الوائل للنشر والتوزيع، عمان، الاردن.
- النعيمي، محمد عبدالعال، والبياتي، عبدالجبار توفيق، و خليفة، غازى جمال (٢٠١٥)، طرق و مناهج البحث العلمي، مؤسسة الوراق للنشر والتوزيع، عمان، الاردن.
- الوكاع، عبد حسن عطالله (٢٠٢١)، فاعلية استراتيجيتين مقترحتين على وفق مهارات التفكير التألمي في تحصيل طالبات الصف الخامس الادي بمادة التاريخ والتفكيرن التوافقي، اطروحة دكتوراه غير منشورة، كلية التربية العلوم الانسانية، جامعة تكريت، العراق.
- ASRUL, N. et al. (2021) 'The effect of learning cell technique on student's reading comprehension', Jurnal Serunai Bahasa Inggris, 9 (1), pp. [unknown].
- Ebel, Robert.L (1979), Essentials of Educational Measurement, Third Edishon, Prentce Hall INC Englewood Cliffs, New Jersey.
- Kartini (2018), the implementation of learning cell technique to improve students' reading comprehension, Jurnal Muara Pendidikan, vol (3), No (2). Indonesia.
- Rancasasi, Vicka Merciana (2020), Improving Reading Comprehension of The Eight Graders of SMP TMI ROUDHLATUL Qur'an Metro by Using Learning Cell Technique, Sarjana Pendidikan (S.Pd) Thesis, Tarbiyah and Teacher's Training, State Institute for Islamic Studies of Metro, Indonesia.
- Rukmiyati et al (September 2022), Yurita & Asih Wahyuni & Istiqlaliah Nurul Hidayati, The Use of Learning Cell on Students' Reading Comprehension, Journal of English Language Studies Volume 4, Pakuan University, Bogor, Indonesia.
- Sandres, M., Lewis, P. and Thornhill, A. (2007), Research Methods for Business Students, Fourth Edition, Pearson Education Limited, United Kingdom

پاشکوی ژماره (۱)
لیستی ناوی شارہزاو پسیپوران کہ توپڑہر پای وەرگرتون

ژ	ناو و نازناوی زانستی	پسیپوری	شوینی کارکردن
۱	پ.د.فرهاد علی مصطفی	ریگاکانی وانه و تنه وه	یاریدهدهری سه روکی زانکوی سه لاهه دین
۲	پ.د.جبار احمد عبدالرحمان	ریگاکانی وانه و تنه وهی گشتی و پهیرهوی خویندن	زانکوی کویه
۳	پ.د.سلوی احمد امین	دهرونزانی پهروهردهی پیوانه وه له سه نگانندن	زانکوی سه لاهه دین_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۴	پ.د.سیروان عارب صادق	جوگرافیا_جوگرافیای مرویی	زانکوی سه لاهه دین_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۵	پ.د.حسین سعیدی ابراهیم	ریگاکانی وانه و تنه وه	یاریدهدهری سه روکی زانکوی سه لاهه دین
۶	پ.ی.د.حمید عبدالله صالح	جوگرافیا-جوگرافیای مرویی	زانکوی سه لاهه دین_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۷	پ.ی.د.کریم احمد عزیز	ریگاکانی وانه و تنه وه	زانکوی گهرمیان_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۸	پ.ی.د.رزگار حمه لاهو خالد	ریگاکانی وانه و تنه وه- ریگاکانی وانه و تنه وهی زانسته کومه لایه تیه کان	زانکوی سلیمانی_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۹	پ.ی.د.اشقی سلیمان حسو	ریگاکانی وانه و تنه وه- ریگاکانی وانه و تنه وهی زانسته کان	زانکوی سه لاهه دین_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۱۰	پ.ی.د.رهوا صالح محمد	ریگاکانی وانه و تنه وه- ریگاکانی وانه و تنه وهی زانسته کومه لایه تیه کان	زانکوی سه لاهه دین_کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۱۱	پ.ی.د.کارزان محمد عارف	ریگاکانی وانه و تنه وه- ریگاکانی وانه و تنه وهی زانسته کومه لایه تیه کان	زانکوی سلیمانی - کولیزئی پهروهردهی بنه په تی
۱۲	د.شیرزاد علی احمد	فهلسه فهی پهروهردهی-ریگاکانی وانه و تنه وهی زانسته کومه لایه تیه کان	زانکوی گهرمیان
۱۳	رئیس سعید صابر	به کالوریوس له زانسته کومه لایه تیه کان	قوتابخانهی دیراوی بنه په تی کوران

أثر استراتيجية خلية التعلم على التحصيل الدراسي في مادة الاجتماعيات لدى طلاب الصف الثامن الأساسي

شيروان ناصح شريف
قسم العلوم الاجتماعية، كلية التربية الأساسية،
جامعة صلاح الدين-أربيل، إقليم كردستان، العراق
Sherwan.shareef@su.edu.krd

نارين كمال سعيد شيخو
قسم الفيزياء، كلية التربية الشقلاوة،
جامعة صلاح الدين-أربيل، إقليم كردستان، العراق
Nareen.saeed@su.edu.krd

المخلص

تهدف هذا البحث إلى معرفة اثر استراتيجية خلية التعلم على التحصيل الدراسي في مادة الاجتماعيات لدى طلاب الصف الثامن الأساسي، ولتحقيق هذا الهدف، اتبع الباحث المنهج التجريبي، واعتمد على التصميم التجريبي لمجموعتين متكافئتين، كانتا (التجريبية والضابطة). تتكون مجتمع البحث من طلاب الذكور في الصف الثامن الأساسي في حدود تربية بنصلاوة للعام الدراسي (٢٠٢٤-٢٠٢٥). أما عينة البحث فتكونت من (٤٨) طالباً، وزعوا عشوائياً على مجموعتين، بحيث ضمت المجموعة التجريبية (٢٤) طالباً دُرِّسوا بواسطة استراتيجية خلية التعلم، وضمت المجموعة الضابطة (٢٤) طالباً دُرِّسوا بالطريقة التقليدية الطبيعية. بعد التأكد من التكافؤ بين المجموعتين في المتغيرات التالية (عمر الطلاب، مستوى الذكاء، التحصيل الدراسي للوالدين، درجات مادة الاجتماعيات للعام السابق)، قام الباحث بإعداد الأهداف السلوكية للقياس، وفقاً لمستويات بلوم (التذكر، الفهم، التطبيق)، والتي بلغ عددها (١٠٩) هدفاً سلوكياً. تم استخدام أداة اختبار التحصيل في البحث، والتي تضمنت (٣٤) فقرة، وذلك بعد أن تم التأكد من صدق الاختبار (٠.٩٠) من خلال مراجعة مجموعة من الخبراء المختصين، وثبات الاختبار باستخدام معادلة ألفا كرونباخ (٠.٨٢)، ومناسبة الفقرات من خلال إجراء التحليل الإحصائي لاستخراج معامل الصعوبة ومعامل التمييز وفعالية البدائل الخاطئة. بعد تطبيق أداة البحث وجمع البيانات وتحليلها باستخدام برنامج الحزمة الإحصائية (SPSS)، كانت نتيجة البحث لصالح المجموعة التجريبية، مع وجود حجم تأثير كبير لاستراتيجية خلية التعلم على التحصيل الدراسي، وبناءً على نتائج البحث، توصل الباحث إلى مجموعة من النتائج والتوصيات والمقترحات حول الاستراتيجية.

الكلمات المفتاحية: استراتيجية خلية التعلم، طلاب صف الثامن الأساسي، مادة الاجتماعيات، التحصيل الدراسي.

Effect of Learning Cell Strategy on Academic Achievement in Social Subjects among Eighth Grade Students

Sherwan Nasih Shareef
Department of Social Science, College of Basic
Education, Salahaddin University- Erbil,
Kurdistan Region, Iraq
Sherwan.shareef@su.edu.krd

Nareen Kamal Saeed Shexo
Department of Physics, College of
Education/Shaqalawa, Salahaddin University- Erbil,
Kurdistan Region, Iraq
Nareen.saeed@su.edu.krd

Abstract

The aim of the current study is to determine the effect of learning cell strategy on social studies achievement among eighth grade students. To achieve this goal, the researcher followed the experimental approach. Based on experimental mapping for two balanced sets (experimental and control). The study population consisted of eighth grade male students in Banaslaw education for the academic year (2024-2025). The sample consisted of 48 students randomly divided into two groups. The experimental set included 24 students that have been taught with the learning cell strategy. On another hand, the control group consisted of 24 students that have been taught in the traditional way. After ensuring the balance between the groups in variables (students' age, intelligence level, parents' educational achievement, previous year's social subject score). The researcher prepared the behavioral objectives for measurement according to Bloom's taxonomy (memory, understanding, implementation), which reached (109) behavioral goals. The achievement test tool was used in the study. It contains 34 items. This is after the validity (0,90) of the test through the review of a group of experts and the reliability of the test using the Cronbach alpha equation (0.82). The appropriateness of the items was verified by performing statistical analyzes to extract the expensive coefficients, discrimination coefficients, and the effect of error substitutions. After implementing the research tool and collecting and analyzing the data using Statistical Packaging (SPSS). The results of the study were in favor of the experimental group. With the large effect size of the learning cell strategy on academic achievement. In light of the results of the study, the researcher reached a number of conclusions, recommendations and recommendations on the strategy.

Keywords: Learning cell strategy, eight grade students, social subjects, Academic achievement.